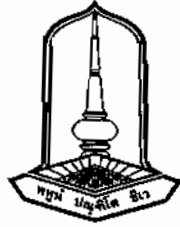

**การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี
ของนักเรียน โรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา
จังหวัดยโสธร**

**การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
สุปรีชา นายชัยฤทธิ์**

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มิถุนายน 2554**

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของนายสุปรีชา นาชัยฤทธิ์ แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... (อาจารย์ ดร.นุชฌา เหลืองอังกูร)	ประธานกรรมการ (อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)
..... (อาจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์)	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ)
..... (รศ.ดร.พิศมัย ศรีอำไพ)	กรรมการ (อาจารย์บัณฑิตศึกษาภายนอกภาควิชา)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ.ดร.ประวิต เอรารวรรณ์)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ.ดร.ไพฑูรย์ สุขศรีงาม)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่ 4 เดือน ๖๕ พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ อาจารย์ ดร.นุชวณา เหลืองอังกูร ประธานกรรมการสอบ และรองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ ผู้ศึกษาค้นคว้า ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์เดชา จันคาพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีแก้วประชาสรรค์ อาจารย์สุภัทรา บุญยิ่ง ครูชำนาญการโรงเรียนศรีแก้วประชาสรรค์ และอาจารย์สตรีรัตน์ บุญวิทย์ ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนเลิงนทา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่อง และปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สรพรเพชญ์ อาจวิชัย ผู้อำนวยการ โรงเรียนเลิงนทา คณะครู โรงเรียนเลิงนทาทุกท่าน และขอบใจนักเรียน โรงเรียนเลิงนทา ทุกคน ที่มีส่วนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบคุณ สมาชิกในครอบครัวทุกคน ที่เป็นแรงสนับสนุน ให้กำลังใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอโน้มบงกชพระคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณทุกท่าน และบูรพาจารย์ที่ให้การศึกษา อบรมสั่งสอน ให้มีสติปัญญาและคุณธรรม เครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

สุปรีชา นาชัยฤทธิ์

ชื่อเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสามัคคี
ของนักเรียนโรงเรียนเลิงนงกา อำเภอเลิงนงกา จังหวัดยโสธร
ผู้ศึกษาค้นคว้า นายสุปรีชา นาชัยฤทธิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์
ปริญญา กศ.ม. สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2554

บทคัดย่อ

กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นเพื่อให้
คนทุกคนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะครูประจำชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4/8 ที่รับผิดชอบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ต้องการที่จะแก้ไข
ปรับปรุง พัฒนาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนตามที่สังคมทั่วไปยอมรับ จึงได้ศึกษา
การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเลิงนงกา อำเภอเลิงนงกา
จังหวัดยโสธร มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8
ด้านความสามัคคี โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบ
ด้วยการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล
(Reflection) กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ 4/8 โรงเรียนเลิงนงกา ปีการศึกษา 2553 จำนวน 45 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
เพิ่มเติม จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสังเกตพฤติกรรม
และแบบสังเกตผลการจัดกิจกรรม แบบสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหา แบบสัมภาษณ์ผู้
ปกครอง แบบสัมภาษณ์นักเรียน การตรวจสอบข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า
(Triangulation Technique) วิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีพรรณนา

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผลการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม
จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเลิงนงกา อำเภอเลิงนงกา จังหวัดยโสธร นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
ส่วนใหญ่ผ่านการประเมินในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
และกลยุทธ์การเยี่ยมบ้านนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมด้านนี้ดีขึ้น
โดยสามารถทำงานร่วมกันให้สำเร็จ มีความพร้อมเอื้อเฟื้อกัน มีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้
สำเร็จ แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังไม่ผ่านการพัฒนาในวงรอบที่ 1 จึงได้มีการพัฒนาต่อในวงรอบที่
2 โดยใช้กลยุทธ์การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และกลยุทธ์การเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้
นักเรียนมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมากขึ้น และสามารถทำงานให้สำเร็จได้โดยนักเรียนที่ผ่าน

การพัฒนาในวงรอบที่ 1 ยังคงรักษาการพัฒนาได้ดีมีการพัฒนาดีขึ้นกว่าในวงรอบที่ 1 ส่วนนักเรียนที่ไม่ผ่านการพัฒนาในวงรอบที่ 1 มีผลการประเมินได้เป็นที่น่าพอใจ นักเรียนมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดและผ่านการประเมินในวงรอบที่ 2

โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสามัคคี ของนักเรียน โรงเรียนเลิงนงทา อำเภอเลิงนงทา จังหวัดยโสธร ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการ ด้านความสามัคคีดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามมีนักเรียนบางส่วนที่ครูต้องคอยควบคุมกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด จึงจะสามารถพัฒนาตนเองได้สำเร็จ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาการดำเนินงานด้านดังกล่าว อย่างยั่งยืน ก็ต่อเมื่อโรงเรียน คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีการเอาใจใส่และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอและควรมีกลยุทธ์ที่หลากหลายเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียน ในแต่ละโรงเรียน จึงจะสามารถดำเนินการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
คุณธรรมและจริยธรรม	7
ความสามัคคี	15
กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา	16
การวิจัยปฏิบัติการ	23
บริบทของโรงเรียนเลิงนงทา	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
งานวิจัยในประเทศ	30
งานวิจัยต่างประเทศ	35
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	37
กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล	37
ขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า	37
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	45

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษาค้นคว้า	46
การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1	46
การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1	50
การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2	52
การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2	54
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	56
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	56
สรุปผล	56
อภิปรายผล	57
ข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก	65
ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า	76

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเองทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เป็นต้น โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

สังคมไทยยุคปัจจุบัน คนในสังคมสนใจมุ่งพัฒนาด้านวัตถุเห็นความสำคัญของวัตถุยิ่งกว่าจิตใจ ซึ่งทำให้เกิดค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดประกอบกับผู้คนต้องดิ้นรนเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม บุคคลส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับปัญหาการเลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินชีวิตของคนไทยทุกด้าน จากเดิมที่เป็นสังคมเรียบง่าย มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกันกลายเป็นสังคมที่ชีวิตแข่งขันกัน ชิงดีชิงเด่นกันมากที่สุด ค่านิยมสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ความเจริญด้านวัตถุทำให้จิตใจเสื่อมลง และเยาวชนไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมจากตะวันตกมากมาย ซึ่งบางอย่างไม่เหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย

ปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชนส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมที่กลายเป็นปัญหาของบ้านเมืองที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ปัญหาดังกล่าวถูกมองว่าเกิดความล้มเหลวของการศึกษา ดังนั้นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอันเนื่องมาจากเยาวชนขาดคุณธรรม จริยธรรมควรเป็นภาระหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยพัฒนาด้านจิตใจ และผู้บริหารโรงเรียนควรมีหน้าที่บริหารโรงเรียน โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นสำคัญ ถึงแม้การเรียนการสอนจะเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติก็ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนก็คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนนั่นเอง การรู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน เพราะถ้าไม่ได้รับการพัฒนาแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสียแต่เริ่มแรก โอกาสที่จะประสบปัญหาชีวิตเมื่อเป็นผู้ใหญ่ใน

อนาคตนั้นมีสูงมาก เช่น ปัญหาการทำงานเป็นกลุ่ม ปัญหาการขาดความสามัคคี/ การพัฒนา
 คุณธรรม จริยธรรมในนักเรียนจึงเป็นภารกิจที่จำเป็นและเร่งด่วนที่สุด โดยเฉพาะคุณธรรม
 จริยธรรมแห่งการร่วมมือหรือการเป็นมิตรไมตรีต่อกัน เมื่อมีความเป็นมิตรไมตรีต่อกันและรู้จัก
 เกื้อกูลซึ่งกันและกัน หรือที่เรียกว่ามีความสามัคคี ก็ย่อมทำให้ชีวิตในสังคมแน่นแฟ้นและมีกำลัง
 เข้มแข็ง

ความสามัคคี คือ การแสดงออกซึ่งการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง
 อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามัคคีต้องอาศัยความอดทน เสียสละ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน
 และตระหนักในปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องมีการทำงานร่วมกันบ่อยๆ จนเป็นผลดีของการร่วมมือ
 มากกว่าการแยกกันทำอะไรรออยู่เพียงคนเดียว ความสามัคคีจะก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกันและ
 ก็สามารถปฏิบัติงานทุกอย่างได้สำเร็จ (กรมวิชาการ. 2523 : 27) การแสดงออกซึ่งการร่วมแรง
 ร่วมใจกัน เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามัคคีต้องอาศัยความอดทน
 เสียสละ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และตระหนักในปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องมีการทำงาน
 ร่วมกันบ่อยๆ จนเป็นผลดีของการร่วมมือมากกว่าการแยกกันทำอะไรรออยู่เพียงคนเดียว ความสามัคคี
 จะก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกันและก็สามารถปฏิบัติงานทุกอย่างได้สำเร็จ พฤติกรรมที่
 แสดงออกซึ่งความสามัคคี (กรมวิชาการ. 2535 : 27)

สถาบันการศึกษาซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีบทบาทโดยตรงในการปลูกฝังให้สมาชิก
 ของสังคมมีเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมอันเป็นที่พึงปรารถนา อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญ
 ประการหนึ่งสำหรับเตรียมคนให้ปฏิบัติตามคุณค่าอันเป็นที่ยอมรับของสังคมอันจะช่วยให้สมาชิกให้
 สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนา
 คนให้เป็นไปตามที่คาดหวังของสังคม ดังนั้นการส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้าง
 คุณลักษณะที่เอื้อต่อความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการให้เกิด
 ประสิทธิภาพ เพื่อจะดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์สังคมไทยที่ช่วยเหลือเกื้อกูลและ
 พึ่งพากันไว้ให้มั่นคง และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับ
 เจตนารมณ์ดังกล่าว โดยกำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้
 เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม
 ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ปรีชา ริโยธา. 2546 : 1)

โรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร เปิดทำการสอน 2 ระดับ คือ
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ
 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6
 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา
 ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี

ความสุข” มีภาระหน้าที่ในการบริการโรงเรียน ได้แก่ การจัดหลักสูตรกระบวนการกิจกรรม การเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อเป็นการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้มีคุณภาพทั้ง ค่านร่างกายและจิตใจ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการรายงานผลการปฏิบัติงานของงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมนักเรียน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ดำเนินงานตามโครงการคุณธรรมนำความสำเร็จของชีวิต โดยมี กิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมค่ายธรรมะใสใสดุใจเยาวชน กิจกรรมวัยรุ่น คุณธรรม เพื่อเป็นคน เก่งและดี โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ นี้ เพื่อมุ่งเน้นแก้ปัญหาการไม่ตั้งใจเรียน การแต่งกาย ใช้จ่าย ฟุ่มเฟือย การแสดงท่าทีที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นนักเรียน และปัญหาสุขภาพจิต เสริมสร้างให้ นักเรียนเป็นคนดี มีภาวะผู้นำ แต่กิจกรรมดังกล่าวยังขาดการพัฒนาคุณธรรมในด้านความสามัคคี ของนักเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนต้องการที่จะดำเนินการพัฒนา การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ซึ่งใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ เคมมิส และ แม็กแท็กการ์ท (ประวิต เอราวรรณ์. 2545 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Kemmis and McTaggart. 1988 : 11-15) ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกต (Observation) การสะท้อนผล (Reflection)

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของ นักเรียน โรงเรียนเลิงนกา อำเภอละหาน จังหวัดยะลา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี ของนักเรียน โรงเรียนเลิงนกา อำเภอละหาน จังหวัดยะลา
2. เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสำหรับ โรงเรียน เลิงนกา อำเภอละหาน จังหวัดยะลา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

- 1.1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน ได้แก่
 - 1.1.1 ผู้ศึกษาค้นคว้า
 - 1.1.2 ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 จำนวน 4 คน
- 1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่
 - นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 จำนวน 45 คน
- 1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 คน ได้แก่
 - 1.3.1 รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน
 - 1.3.2 ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 10 คน

2. กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

- 2.1 กรอบเนื้อหาของการพัฒนา
 - 2.1.1 ความร่วมมือกันในการทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันให้สำเร็จ
 - 2.1.2 การร่วมมือกันบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม
 - 2.1.3 การรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวมและหน้าที่ต่อสังคม
- 2.2 กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา
 - 2.2.1 การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
 - 2.2.2 การเยี่ยมบ้านนักเรียน

มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในกลุ่ม

3. วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามกระบวนการและแนวคิดของเดมมิส และแม็กแท็กการ์ท (ประวิต เฮอร์วรรณ. 2545 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Kemmis and McTaggart. 1988 : 11-15) โดยดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 – 28 กุมภาพันธ์ 2554 แบ่งเป็น 2 วงรอบ คือ

- วงรอบที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2553
- วงรอบที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2554 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียน โรงเรียนเลิงนกา อำเภอละหานคา จังหวัดยโสธร หมายถึง การดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยอาศัยความร่วมมือจากครูและผู้ปกครองในการร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมด้วยกันทั้งหมด เพื่อให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น

2. การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียน โรงเรียนเลิงนกา อำเภอละหานคา จังหวัดยโสธร หมายถึง การดำเนินงานของบุคลากร โรงเรียนเลิงนกาในการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนใช้กิจกรรมการอบรม พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และการเยี่ยมบ้านนักเรียน

3. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการเกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาใจเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด พฤติกรรมหรือวิธีการดำเนินชีวิตที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ การประสานประโยชน์ร่วมกันของคนในกลุ่ม ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

3.1 ความร่วมมือกันในการทำงาน หมายถึง การประสานความร่วมมือกับบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันให้สำเร็จ

3.2. การร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม หมายถึง การร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเกี่ยวกับการทำคุณประโยชน์แก่โรงเรียน องค์กร ชุมชน สถานที่สาธารณะ โดยที่นักเรียนปฏิบัติร่วมกันโดยการประสานร่วมมือกับองค์กร ชุมชนในการปฏิบัติแต่ละครั้ง

3.3. ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การใส่ใจ การปฏิบัติต่อ งานที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด สามารถปฏิบัติงานได้อย่างลุล่วง

4. กลยุทธ์ หมายถึง การนำเอาวิธีการมาใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเลิงนกา อำเภอละหานคา จังหวัดยโสธร โดยการประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมในทางที่ถูกต้อง และก่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน เพื่อบรรลุผลตามเป้าหมายโดยใช้กิจกรรมในการพัฒนา 2 กิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน หมายถึง การนำครู ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน

4.2 การเยี่ยมบ้านนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าออกไปพบปะ
เยี่ยมเยือนผู้ปกครอง และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่บ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีในเชิงบวก
อันจะก่อให้เกิดการประสานงาน ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหา การขาดคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
โรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดชโยธร ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. คุณธรรมและจริยธรรม
2. ความสามัคคี
3. กลยุทธ์ในการพัฒนา
4. การวิจัยปฏิบัติการ
5. บริบทโรงเรียนเลิงนกทา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คุณธรรม และจริยธรรม

1. ความหมายของคุณธรรม และจริยธรรม

1.1 คุณธรรม

सानนท์ ฉายเรืองโชติ (2544 : 39) ได้กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพความดี
ทั้งหลาย ซึ่งฝังลึกอยู่ในจิตใจของบุคคลและเป็นการประพฤติ ปฏิบัติชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น
และต่อสังคมอันจะก่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน

ทิสนา แจนมณี (2546 : 11) ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรม
ที่ได้กระทำจนเคยชิน

2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิด และมาตรฐาน
ของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม

อินตา ศิริวรรณ (2548 : 47) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า เป็นสภาพของคุณ
งามความดีภายในบุคคล ทำให้เกิดความชื่นชมยินดี มีจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขขั้นสมบูรณ์
คือ ความสุขใจ ผลิตผลของความดีเป็นธรรมะที่กล่าวได้ว่า ทำดีได้ดี ใจที่เป็นสุข คือใจของคนดี

คำว่าใจดี คือใจที่มีแต่จะให้ ให้ความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ความเข้าใจในคุณความดีเป็นกฎเกณฑ์สากล ที่เป็นที่ยอมรับตรงกันทุกชาติ ความดีจึงเป็นความไม่เบียดเบียนทำร้ายทำลายกัน ไม่ข่มเหงรังแกกัน

อำเภอ สุจริตกุล (2533 : 92) ได้กล่าวว่า คุณธรรม คือ สิ่งที่ตั้งคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม หรือควรทำในสิ่งที่ดีงาม เช่น ความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีบุญคุณ ความซื่อสัตย์ต่อผู้เป็นนาย การบริจาคช่วยเหลือให้แก่ผู้ที่ยากกว่า การทำหน้าที่ให้ดีที่สุดตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย การอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีปรองดองกัน

2. จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 9) กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางจิตใจและสภาพแวดล้อมซึ่งทำให้นุคคลทำความดี หรือละเว้นความชั่ว ตั้งคมจะอยู่อย่างสงบสุขได้ถ้าบุคคลทุกคนมีพฤติกรรมรักษาศีล เว้นความชั่ว

ปรีชา ศรีนันทกุล (2527 : 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้คนในสังคมมีพฤติกรรมตามความคาดหวัง ซึ่งอาจจะแบ่งได้สองลักษณะ คือ พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ และผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่พอใจด้านพฤติกรรมนั้น และอีกลักษณะหนึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องละเว้นการปฏิบัติ มิฉะนั้นจะต้องถูกมาตรการเชิงสังคมลงโทษหรือกำจัดออก ซึ่งใครจะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะหนึ่งลักษณะใดมากกว่า ขึ้นอยู่กับคุณภาพเชิงจริยธรรมเป็นสำคัญ

ชัยพร วิชชาวุธ (2531 : 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลและแนวทางที่บุคคลได้ประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของความดีและความถูกต้องที่สังคมนั้น ๆ ยอมรับ อันจะนำไปสู่ความสงบสุขของสังคม และประเทศชาติ

เนืออน พิณประดิษฐ์ (2542 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความดี และความถูกต้องแก่สังคมในระดับต่าง ๆ และจะเกิดเมื่อคนมีความขัดแย้งเกี่ยวกับคุณธรรม หรือค่านิยมตั้งแต่สองตัวขึ้นไป เช่น ถ้ามีเหตุการณ์ขัดแย้งเกิดขึ้น ทำให้เรากอดอยู่ในสภาพที่ต้องแก้ปัญหาแล้ว เราตัดสินใจแก้ปัญหาโดยยึดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาเพื่อสังคม แสดงว่าเรามีจริยธรรมสูงกว่าคนที่แก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ตนเอง

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2544 : 88) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คำว่า จริยธรรมแยกออกเป็น จริยะ + ธรรม คำว่า จริยะ หมายถึง ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรปฏิบัติ ส่วนคำว่าธรรม มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็นจริยธรรม จึงได้ความหมายตัวอักษรว่า หลักแห่งความประพฤติหรือแนวทางของการประพฤติ จากความหมายของจริยธรรมดังกล่าว สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติ

ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมโดยรวม ผลการประพฤติปฏิบัติดังกล่าวก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม

ศาโรช บัวศรี (2549 : 9) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม จริยธรรมมีโครงสร้างสำคัญอย่างน้อย 2 ข้อ คือ ศีลธรรม 'ได้แก่' สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ และคุณธรรม 'ได้แก่' สิ่งที่เราควรปฏิบัติ ซึ่งทั้งสองชื่อรวมเรียกว่าจริยธรรม

2. ความหมายของการพัฒนา

กรมวิชาการ (2541 : 11) กล่าวว่า คำว่าการพัฒนานั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลายคน และมีอยู่มากมายแตกต่างกันออกไปไม่มีความหมายตายตัว ทั้งนี้เพราะการพัฒนานั้นเป็นแนวคิดเชิงปรัชญา (Normative Concept) มีเป้าประสงค์ และมีลักษณะของการเปรียบเทียบคุณลักษณะของสถานะหนึ่งกับสถานะอื่น ทั้งนี้ในประเด็นแรกคือ การพัฒนาเป็นแนวคิดเชิงปรัชญา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า มีค่านิยมสอดแทรกอยู่นั้น คุณเป็นเหตุผลหลักของการที่คำว่าการพัฒนา มีความหมายมากมายแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ในการกำหนดความหมายเป้าหมาย หรือเป้าประสงค์ รวมทั้งแนวทางและการวัดผลของการพัฒนานั้น ขึ้นอยู่กับค่านิยมของผู้ที่กำหนด และค่านิยมดังกล่าวนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา ในประเด็นที่สองคือ การพัฒนาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเป้าประสงค์ ซึ่งโดยทั่วไปแสดงถึงสถานะอันพึงปรารถนาของสังคม ไม่ว่าจะเป็นไปในทางสังคม การเมือง และ/หรือเศรษฐกิจซึ่งจะเป็นเช่นไรนั้น ขึ้นอยู่กับค่านิยมของผู้กำหนดเป้าประสงค์หรือสถานะอันพึงปรารถนานั้น ในที่นี้ขอย้ำมองว่าการพัฒนาคือ สถานะของการพัฒนาแล้ว (Development as State) ในขณะที่อีกหลายคนมองการพัฒนาในความหมายของกระบวนการ (Process) ของความก้าวหน้า หรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ตามเกณฑ์หรือเป้าหมายของการพัฒนาตามที่กำหนด คุณค่าไว้ ประเด็นสุดท้าย การพัฒนาเป็นแนวคิดที่มีลักษณะของการเปรียบเทียบสถานะหนึ่งกับสถานะอื่นที่สอดแทรกอยู่ เช่น ตามทฤษฎีภาวะทันสมัยซึ่งมีความหมายเดียวกับสถานะที่พัฒนาแล้วนั้น มองว่าภาวะทันสมัยนั้นต่างจากภาวะด้าหลังโดยสิ้นเชิง ทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม และสติปัญญาความคิด เป็นต้น

1. การพัฒนา คือ สถานะเศรษฐกิจของประเทศหนึ่ง ๆ สามารถทำให้ผลผลิตมวลรวมประชาชาติสูงถึงร้อยละ 5-7 ต่อปี และสามารถรักษาระดับนั้นไว้ได้เป็นสถานะที่ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีในทางเศรษฐกิจ (แนวคิดในช่วงทศวรรษที่ 1960 – 1970)

2. การพัฒนา คือ การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการเร่งรัดให้ผลผลิตมวลรวมของชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้ระดับรายได้โดยเฉลี่ยต่อบุคคลของประเทศสูงขึ้น และประชาชนจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในทางเศรษฐกิจ (แนวคิดในช่วงทศวรรษที่ 1960 – 1970)

3. การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและการว่างจ้างงานตามที่ได้วางแผนไว้แล้ว เพื่อลดสัดส่วนของภาคเกษตรกรรม ในขณะที่เพิ่มสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมและการบริการ (แนวคิดในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970)

4. การพัฒนา คือ การสร้างสภาวะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพของบุคคล ซึ่งการพัฒนานั้นจะประสบความสำเร็จได้ด้วยการลดหรือขจัดความยากจน ความไม่เท่าเทียมกันและการว่างงาน ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศกำลังเจริญเติบโต แนวคิดที่ว่าด้วยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่การกระจาย (วัลลภ กันททรัพย์. 2548 : 9)

5. การพัฒนา คือ กระบวนการหลายมิติ ซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างทางสังคม ทำที่ของประชาชน สถาบันต่าง ๆ ของชาติ การเร่งรัดความเจริญเติบโต การลดความไม่เท่าเทียมกัน และขจัดความยากจนนั้นคือการเปลี่ยนแปลงต่อระบบสังคมทั้งระบบ และมุ่งสู่การสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมภายในระบบนั้น เป็นการก้าวออกจากสภาพชีวิตที่ไม่น่าพึงพอใจไปสู่สภาพชีวิตที่ดีกว่า ทั้งในด้านวัตถุและความรู้สึกนึกคิด (แนวคิดที่ว่าด้วยการพัฒนาโดยเน้นเรื่องความต้องการขั้นพื้นฐาน)

6. การพัฒนา คือ การสร้างความทันสมัย และการพัฒนาแล้วคือความทันสมัย (Kohlberg. 1963 : 11-33) ภาวะดังกล่าวต้องประกอบด้วย การที่คนในสังคมมีเหตุผล (Rationality) มีทัศนคติและความคิดที่ไม่มั่งงาย มีวินัยทางสังคม มีการคิดและวางแผนพัฒนา มีความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคม มีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเพิ่มมาตรฐานการดำรงชีวิต การปรับปรุงสถาบันทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ประเทศชาติมีความเป็นปึกแผ่น มีเอกราชของชาติและมีประชาธิปไตยโดยจากระดับพื้นฐาน

7. การพัฒนา คือ การเพิ่มพูนขีดความสามารถของสังคม โดยไม่คำนึงถึงเรื่องขอบเขตซึ่งถูกกำหนดโดยเป้าหมาย และโครงสร้างพื้นฐานของสังคมในขณะนั้น การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ใดต่อเป้าหมายที่มีอยู่หรือวิถีทางที่ใช้อยู่ในการทำสิ่งต่าง ๆ เป็นเรื่องของการมุ่งสู่เป้าประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนี้การพัฒนาสามารถวัดได้เชิงปริมาณและคุณภาพ นั่นคือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษยชาติด้วยกัน และระหว่างมนุษยชาติกับสภาพแวดล้อม การพัฒนานั้นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในทุกเรื่องของระเบียบสังคมที่ถือว่าสำคัญ (สมเดช ใจหวัง. 2547 : 15) แนวคิดนี้ปฏิเสธความคิดที่ว่าความทันสมัยคือ การพัฒนา โดยให้เหตุผลว่า แม้ความทันสมัยจะเป็นการเพิ่มพูนขีดความสามารถของสังคมเช่นเดียวกับการพัฒนา แต่การเพิ่มพูนนั้นทำได้ภายในขอบเขตที่เป้าหมายและโครงสร้างพื้นฐานของสังคมเป็นตัวกำหนดอยู่ ทั้งนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา แต่การเปลี่ยนแปลงทั้งสองอย่างนี้ไม่เท่าเทียมกันหรือขนานกันไป และความทันสมัยอาจเกิดขึ้นโดยปราศจากการพัฒนาได้

8. การพัฒนาในทางวัฒนธรรม หมายถึง การสร้างความรู้สึกใหม่ว่าคนเป็นชาติ มีความเชื่อมั่นและพร้อมที่จะทำทุกอย่างโดยเสียสละเพื่อประเทศชาติของตน

9. ในทางเศรษฐศาสตร์การเมือง การพัฒนาคือการปฏิรูประเบียบสังคมให้มีความยุติธรรมมากขึ้น มีเอกราชของชาติ และได้รับการธำรงไว้เป็นอิสระจากการแทรกแซงครอบงำของรัฐบาลอื่นใด หรือกลุ่มผลประโยชน์ (แนวคิดตามทฤษฎีการพึ่งพิง) (กรมวิชาการ. 2541 : 11)

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

Piaget (1976 : 122 – 127) กล่าวว่า ความสามารถของเด็กจะปฏิบัติประพฤติดตามวุฒิภาวะ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ

1. ระยะที่เด็กถือกฎเกณฑ์จากภายนอก (Heteronomous) เป็นระยะที่พ่อแม่ ผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็กอย่างมาก เด็กจะยึดถือทุกอย่างเป็นกฎเกณฑ์ตายตัว
2. ความสำนึกในกฎเกณฑ์หรือระยะที่เด็กมีกฎเกณฑ์ของตัวเอง (Autonomous) เป็นระยะที่จริยธรรมของเด็กพัฒนาขึ้นสู่ระดับที่มีความคิดเป็นของตนเอง กำเนิดถึงเหตุผลของการกระทำด้วยการจัดระบบพัฒนาทางจริยธรรมดังกล่าวนี้ คล้ายกับการจัดระดับขั้นของการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg 1963 : 11-33) แต่ได้เน้นถึงการให้เหตุผลในทางปฏิบัติต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางด้านจิตใจของบุคคลที่มีแบบแผน นอกจากนี้ยังทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และอาจทำให้สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล เป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมทางจริยธรรมของเขาในแต่ละสถานการณ์ได้ โดยแบ่งระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ และในแต่ละระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม ยังแบ่งเป็นขั้นย่อยระดับละ 2 ด้าน รวมเป็น 6 ขั้น ดังนี้

2.1 ระดับที่ 1 ระดับเริ่มมีจริยธรรม (Pre – Conventional Level) ระดับนี้บุคคลจะสนองต่อกฎเกณฑ์ ซึ่งกำหนดไว้โดยผู้มีอำนาจเหนือตนจะเลือกทำพฤติกรรมเฉพาะที่เข้าประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นต่อผู้อื่น ในระดับนี้เด็กจะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ แบบขาวหรือดำ ผิด-ถูก ชั่ว-เลว และจะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการถูกลงโทษหรือได้รางวัลที่ตนเองจะได้รับพิจารณา โดยนำมาเกี่ยวข้องกับด้านสรีระเป็นส่วนใหญ่ เช่น ถ้าทำผิดจะถูกตีฉะนั้นไม่ทำ ทำดีได้รางวัลจึงทำ ในระดับนี้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกได้เป็น 2 ขั้น

2.1.1 ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหลีกการถูกลงโทษ (Punishment and Obedience Orientation) เด็กมุ่งที่จะหลีกเลี่ยงมิให้ตนโดนลงโทษ เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ ขอมทำตามคำสั่งผู้ใหญ่ หรือผู้มีอำนาจเหนือตน การตัดสินใจสิ่งใดดีหรือไม่ดีนั้น ขึ้นอยู่ที่พฤติกรรมนั้น ๆ ทำไปแล้วจะโดนลงโทษหรือไม่

2.1.2 ขั้นที่ 2 ขั้นการอยากได้รับรางวัล (Instrumental Relativist Orientation) ในขั้นนี้เด็กจะทำดีโดยถือความพอใจของตนเองเป็นหลัก เป็นการตัดสินใจการกระทำ

ตามใจตนเอง มักเป็นรูปที่ต้องการรางวัลจากผู้อื่นทำนองยื่นหมูยื่นแมว การที่ทุกคนทำในสิ่งที่เขาต้องการเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้การกระทำนั้นจะขัดกับผู้อื่นก็ตามนับเป็นเหตุผลส่วนตัว ไม่คำนึงถึงสังคม เด็กนั้นเมื่อโตขึ้นช่วงก่อนเข้าสู่วัยรุ่น จะเห็นความสำคัญของการได้รับรางวัล หรือการได้รับคำชมเชย ฉะนั้นครูหรือพ่อแม่ที่ต้องการให้เด็กกระทำดี ควรจงใจโดยวิธีการให้รางวัลเช่น “ถ้าหนูช่วยดูแลน้อง แม่จะพาไปดูหนังวันอาทิตย์”

2.2 ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์และประเพณีนิยม (Conventional Level) เป็นระดับที่มีวัยรุ่นและผู้ใหญ่ในระดับนี้ ความคาดหวังจากครอบครัว จากสังคม หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่ จะมีความสำคัญต่อเด็กมาก เด็กจะไม่ทำอะไรเพียงเพื่อหวังผลที่ตัวเองจะได้รับโดยตรง หรือทำตามกฎเกณฑ์เพราะกลัวอำนาจ หรือกลัวการลงโทษ แต่เด็กจะรู้จักรักษากฎเกณฑ์เพราะเห็นแก่กลุ่ม หรือเพราะความรับผิดชอบต่อสังคม หรือเด็กไม่อยากทำผิดเพราะต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเด็ก พร้อมทั้งจะทำตามบุคคลที่ตนรัก ขี้ดื้อบุคคลหรือกลุ่มเป็นเกณฑ์ ในระดับตามเกณฑ์นี้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ชั้น

2.2.1 ชั้นที่ 3 ชั้นทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น หรือชั้นอยากเป็นเด็กดี เด็กน่ารัก Interpersonal Concordance or Good Boy - Nice Girl ในขั้นนี้เด็กจะทำดี เพื่อให้บุคคลอื่นพอใจ หรือเพราะต้องการการยอมรับจากผู้อื่นหรือจากกลุ่ม เด็กจึงปฏิบัติตามกฎของส่วนรวม (Majority Rules) ทำตามบรรทัดฐานของสังคม (Stereotypical Images) อย่างไม่ได้แย้งหรือสงสัย ต้องการที่จะเป็นเด็กดีของกลุ่ม เด็กที่เข้าสู่วัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นนี้ เพราะเด็กในวัยนี้ให้ความสำคัญแก่กลุ่มเพื่อนมาก เด็กจะทำดีเพื่อให้กลุ่มยอมรับและในทำนองเดียวกัน จะทำดีเพื่อต้องการเป็นเด็กดีในสายตาของคนที่เด็กเคารพ

2.2.2 ชั้นที่ 4 ชั้นทำตามหน้าที่ (Law an Order Orientation) ใช้หลักในการกระทำตามหน้าที่ เป็นการตัดสินใจกระทำตามระเบียบของสังคม และเพื่อคงไว้ซึ่งคำสั่งสอนผู้ใหญ่ เชื่อฟังนับถือกฎเกณฑ์ของสังคมที่มีอยู่ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคม ในขั้นนี้บรรทัดฐานของสังคมเป็นสิ่งที่เด็กคิดว่ามีค่า ยิ่ง และมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามค่านิยมและรักษากฎเกณฑ์ไว้ เพื่อประโยชน์ต่อกลุ่มสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่ เด็กจะทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ของกลุ่ม เด็กที่เข้าสู่วัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งมีประสบการณ์และมีพัฒนาการทางสติปัญญามากขึ้น เด็กจะตระหนักว่า เพื่อให้คนอยู่รวมกันในสังคมอย่างสงบสุข กฎเกณฑ์ของกลุ่มเป็นหน้าที่ที่ทุกคนควรปฏิบัติตาม ฉะนั้น ถ้าเด็กได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมรับผิดชอบในกลุ่มที่ดี ก็จะเป็นแนวทางให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดีแก่สังคม ได้เข้าใจถึงหน้าที่รับผิดชอบที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม อันจะเป็นผลให้เด็กมีพัฒนาการต่อไปได้ดีในขั้นที่ 5

2.3 ระดับที่ 3 ระดับที่มีจริยธรรมของตัวเอง (Post Conventional Level) มีวัยผู้ใหญ่เป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่มีจริยธรรมในขั้นนี้ เป็นระดับที่ตัดสินใจได้แย้งต่าง ๆ ด้วยการตรึกตรองด้วยตนเองแล้วตัดสินใจไปตามความสำคัญของสิ่งนั้น ๆ การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักจริยธรรม และเป็นรากฐานของกฎของสังคม ในระดับนี้บุคคลจะเข้าใจในค่านิยม คุณค่าทางจริยธรรมหลักเกณฑ์ที่นำไปใช้ โดยพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่แตกต่างได้อย่างเหมาะสมและเที่ยงธรรม การพิจารณาถึงเรื่องความถูกต้อง ความดี ความชั่ว จะลึกซึ้งกว้างขวางมีเหตุผลไม่ยึดหลักเกณฑ์ตายตัว ยึดถือตัวบุคคลหรือค่านิยมเฉพาะกลุ่มเหมือนระดับที่ 2 ในระดับนี้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้น

2.3.1 ขั้นที่ 5 ขั้นการมีเหตุมีผล และการเคารพตนเอง (Social Contract Legalistic Orientation) ในขั้น ความถูกต้องนั้นเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาถึงค่านิยมเฉพาะตัวบุคคล สิทธิเฉพาะตัวบุคคล สถานการณ์และกฎเกณฑ์ที่มีเหตุผล ซึ่งยอมรับโดยคนส่วนใหญ่ เคารพในวิธีการลงความเห็นแบบประชาธิปไตย ไม่ใช่กฎเกณฑ์ตายตัว เชื่อว่ากฎเกณฑ์ยอมเปลี่ยนแปลงได้ ถ้ามีเหตุผลที่เหมาะสม “หน้าที่” ของบุคคล คือ การทำตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับผู้อื่น โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

2.3.2 ขั้นที่ 6 ขั้นอุดมคติสากล (Universal Ethical Principle Orientation) ในขั้นนี้ความถูกต้อง คือ ความสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่บุคคลนั้นพิจารณาเลือกแล้ว โดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวาง ขั้นเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้ที่เจริญแล้วมาพิจารณาคำนี้ถึงผลประโยชน์ของมนุษยธรรม ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มของคนยึดถือและปฏิบัติตาม ความถูกต้องนั้นอย่างมั่นคงไม่หวั่นไหวกับสิ่งใด ๆ บุคคลประเภทนี้จะมีอุดมคติที่เป็นคุณธรรมประจำใจ มีความละเอียดต่อความชั่ว แม้มันไม่มีใครเห็นก็จะไม่ทำ เพราะเชื่อว่า แม้มันไม่มีผู้ใดลงโทษ คือความละเอียดใจรู้ตัวเราทำชั่ว คุณธรรมในขั้นนี้เป็นลักษณะนามธรรม ไม่ใช่ความถูกต้องที่ยึดกันเป็นหลักเกณฑ์เป็นระดับที่ฝังลึกในจิตใจ เช่น การยอมรับในคุณค่าของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้จะพบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญในทางสติปัญญา มีประสบการณ์และความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมทั้งของกลุ่มสังคมของตนเองและของโลก จะเห็นว่าบุคคลจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นขั้น ๆ โดยเริ่มจากขั้นต่ำที่มองเห็นประโยชน์ส่วนตนก่อน แล้วพัฒนาเป็นขั้นที่สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จนถึงขั้นที่เรียกว่า เป็นอุดมคติสากล ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด เป็นขั้นที่บุคคลคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวาง เอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้ที่เจริญแล้วมาพิจารณา โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีความละเอียดต่อการประพฤติปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมเป็นระดับของจริยธรรมที่ฝังลึกในจิตใจของบุคคล

4. การพัฒนาคุณธรรม (Moral Progress)

คุณธรรม คือ สภาพของคุณงามความดีภายในบุคคล ทำให้เกิดความชื่นชมยินดีมีจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขชั้นสมบูรณ์ คือ ความสุขใจ ผลผลิตของความดีเป็นธรรมะที่กล่าวได้ว่าทำดีได้ดี ใจที่เป็นสุข คือใจของกณดี คำว่าใจดี คือใจที่มีแค่จะให้ความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ควรมีจึงเป็นความไม่เบียดเบียน ทำร้าย ทำลายกัน ไม่ข่มเหงรังแกกัน ไม่ก่อสงครามวิวาทบาดหมางกันเป็นอาทิ

คุณธรรมที่ปลูกฝังไว้ในจิตสำนึกจนเป็นสัจชาตญาณที่สร้างพฤติกรรมให้สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า คัดสินใจที่จะเลือกพฤติกรรมปฏิบัติได้อย่างดี อย่างเหมาะสมนำไปสู่การเสริมสร้างให้สังคมมีแนวความประพฤติที่ยึดปฏิบัติเป็นมาตรฐานความประพฤติที่ดีงาม สร้างคุณภาพและคุณลักษณะทางจิตใจให้บุคคลกระทำความดีละเว้นความชั่ว สร้างสภาพแวดล้อมที่สงบและมีหลักแห่งการดำรงชีวิตอันประเสริฐ

การพัฒนาคุณธรรมในการจัดการศึกษา ด้านจริยศึกษา ผู้สอนควรปลูกฝังแนวคิดที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการ ดังนี้

4.1 การยอมรับความแตกต่างระหว่างความดีกับความชั่ว ตระหนักว่าความดีเป็นสิ่งที่ไม่ทำให้คนและผู้อื่นเดือดร้อน คนดีย่อมเป็นที่ชื่นชมยกย่อง ผลผลิตของความดีเป็นสิ่งที่นำความสุขมาให้ ความดีที่ประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่น เป็นการสร้างคุณค่าของชีวิตและสังคม ในทางตรงกันข้ามความชั่วเป็นสิ่งที่ทำให้คนเดือดร้อนมัวหมอง คนชั่วย่อมเป็นที่สาปแช่งตำหนิเคียดแค้น ผลผลิตของความชั่วเป็นสิ่งที่นำความทุกข์กังวลใจมาให้ คนประพฤติชั่วย่อมได้รับผลของการกระทำนั้น การคัดค้านเรื่อง “คนทำชั่วได้ดีมีถมไป” หรือความดีบางอย่างก็ทำให้คนเดือดร้อน เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้อื่น แล้วกลับนำความทุกข์มาสู่ตนและครอบครัว ตัวอย่างของเรื่องเช่นนี้ได้แก่คำพังเพยที่ว่า “อยากเป็นหนี้ให้เป็นนายหน้า อยากเป็นจ้ข้าให้เป็นนายประกัน” เป็นต้น ข้อโต้แย้งเหล่านี้ ถ้านำมาวิเคราะห์หิวพาทย์อย่างละเอียดโดยมองการณ์ระยะยาว มองสภาพทางจิตใจมากกว่าสภาพทางวัตถุภายนอก ผลสุดท้ายจะสามารถมองเห็นว่า การยอมรับความแตกต่างระหว่างความดีกับความช่วนั้นเป็นสัจธรรมทำให้เลือกประพฤติ และเลิกประพฤติตามสิ่งที่เห็นความแตกต่าง (Differentiation)

4.2 การมองการณ์ไกลจนเห็นภาพโดยรวม สามารถเกณฑ์แยกแยะความดีงาม กำหนดเป็นกฎคุณธรรม ใช้ได้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เป็นการประยุกต์ระบบคุณธรรมขึ้นมาใช้อย่างกว้างขวางจนเป็นหลักสากล (Universalization)

4.3 ความเข้าใจในคุณธรรม ซึมซาบอยู่ในใจ เมื่อมีเหตุการณ์หรือความปรารถนาสามารถตัดสินใจเลือกประพฤติอยู่ในขอบเขตของความถูกต้อง สร้างค่านิยมที่เสริมสร้างคุณธรรมด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง (Comprehensives)

4.4 ความต่อเนื่องสัมพันธ์กันของระบบที่สร้างเสริมคุณภาพ มีแก่นสารที่เป็นหลักชัดเจนมีสัมพันธ์ภาพติดต่อกันโดยลำดับ (Coherence)

4.5 การวิเคราะห์วิจารณ์ความประพฤติได้ด้วยแนวทางของตนเอง เมื่อได้เลือกปฏิบัติสิ่งใดแล้ว สามารถแยกแยะได้ว่าตนเองได้กระทำดีตามที่เข้าใจสภาวะของคุณงามความดีได้มากน้อยเพียงไร การวิเคราะห์ตนเองช่วยให้คุณธรรมพัฒนางอกงามอย่างแท้จริง สามารถวิจารณ์การกระทำของตนเองได้ (Self Criticism)

ความสามัคคี

กรมวิชาการ (2535 : 27) กล่าวว่า ความสามัคคีหมายถึง การแสดงออกซึ่งการร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามัคคีต้องอาศัยความอดทนเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และตระหนักในปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องมีการทำงานร่วมกันบ่อยๆ จนเป็นผลดีของการร่วมมือมากกว่าการแยกกันทำอะไรอยู่เพียงคนเดียว ความสามัคคีจะก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกันและก็สามารถปฏิบัติงานทุกอย่างได้สำเร็จ พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความสามัคคี มีดังนี้

1. ปรับตนเองให้เข้ากับคนอื่นได้ดี
2. รับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
3. เข้ามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจการของส่วนรวม
4. เป็นผู้ที่มีประสานความสามัคคีในหมู่คณะ
5. ไม่แบ่งแยกเป็นพวกเขาพวกเรา
6. รักหมู่คณะ มีใจหวังดี และช่วยเหลือเกื้อกูลในทางไม่ผิดศีลธรรม

บัณฑิต พัดเย็น (2527 : 5) กล่าวว่า ความสามัคคี หมายถึง การแสดงออกซึ่งการร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามัคคีต้องอาศัยความอดทนเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และตระหนักในปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องมีการทำงานร่วมกันบ่อยๆ จนเป็นผลดีของการร่วมมือ มากกว่าการแยกทำอะไรอยู่เพียงคนเดียว ความสามัคคีจะก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกัน และก็สามารถปฏิบัติงานทุกอย่างให้สำเร็จ

สุริรัตน์ พันธุ์ดี (2529 : 51) กล่าวว่า ความสามัคคีต้องแสดงออกเกี่ยวกับรู้จักทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของหมู่คณะ มีความรักใคร่ปรองดองกัน ไม่ก่อการทะเลาะวิวาท มีความเห็นอกเห็นใจกันและกัน และให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ รู้จักแบ่งงาน แบ่งหน้าที่ให้สมาชิกทำตามความสามารถ

สรุปได้ว่า ความสามัคคี หมายถึง การแสดงออกซึ่งการร่วมแรงร่วมใจกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการเกิดการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาर्डเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสามัคคี ซึ่งกรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ด้านความสามัคคี ประกอบด้วย

1. ความร่วมมือกันในการทำงาน หรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันให้สำเร็จ
2. การร่วมมือกันบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม
3. การรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวมและหน้าที่ต่อสังคม

กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา

การอบรม

1. ความหมายของการอบรม

อำนาจ เศษชัยศรี (2542 : 12) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และมีความชำนาญ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งโดยมุ่งเน้นให้คนได้รู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ และเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไปในทางที่ต้องการ

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2543 : 166) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่ช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทักษะในหน้าที่และการปฏิบัติงานด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะ เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติการ

สรุปการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติตน โดยมีความรู้ความเข้าใจและมีความชำนาญเกี่ยวกับงานในหน้าที่และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ

2. วิธีการฝึกอบรม

พัฒนา ยาวีราช (2546 : 158-163) ได้สรุปไว้ว่า การฝึกอบรม เป็นการพัฒนาบุคลากร จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวเพียงใดขึ้นอยู่กับวิธีการในแต่ละประเภทตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. วิธีการฟังบรรยาย เป็นวิธีการฝึกอบรมที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยการฝึกอบรมมีลักษณะเป็นทางการ ประกอบด้วยผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรผู้บรรยายที่มี

ความเชี่ยวชาญในหัวข้อที่ทำการฝึกอบรมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ปลูกฝังความคิดในเรื่องนั้น ๆ แก่ผู้ฟัง ผู้ฟังการบรรยายจะได้รับความรู้อย่างเต็มที่ สามารถสอบถามในประเด็นที่ยังไม่เข้าใจได้

1.1 ข้อดีของการฝึกอบรมโดยฝึกอบรมคือ เสียค่าใช้จ่ายในการจัดน้อย เป็นวิธีที่ง่าย ควบคุมกำหนดเวลาได้ และผู้เข้ารับการอบรมได้ประโยชน์มาก

1.2 ข้อบกพร่องของการฝึกอบรมโดยวิธีบรรยายคือ หากผู้บรรยายขาดความสามารถในการเป็นนักพูด อาจทำให้ผู้เข้ารับการอบรมขาดความสนใจ ไม่ตั้งใจให้อยากรับรู้ ทำให้การบรรยายในครั้งนั้นล้มเหลว และหากผู้บรรยายไม่ใช่ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือขาดความรู้ในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง อาจทำให้ถ่ายทอดความรู้ในทางที่ผิด ปลูกฝังแนวความคิดผิด ๆ แก่ผู้ฟังได้ หรือผู้บรรยายมิได้พูดในหัวข้อที่ต้องการ ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

2. วิธีการประชุมอภิปราย เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาร่วมประชุมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ลักษณะของการฝึกอบรมโดยวิธีการอภิปรายนี้ ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนจะเป็นผู้พูดและผู้ฟัง อาจมารแยกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้หลายกลุ่ม เพื่อให้แต่ละกลุ่มได้อภิปรายถกเถียงซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งหาข้อสรุปในกลุ่มของตน การประชุมแบบอภิปราย แบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ การประชุมอภิปรายแบบตรงหรือแบบนำทาง การประชุมอภิปรายแบบปรึกษาหารือ และการประชุมอภิปรายแบบแก้ปัญหา

2.1 ข้อดีของการอภิปราย คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น และเป็นการฝึกให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้จักการยอมรับในความคิดเห็นของบุคคลอื่น ไม่เชื่อมั่นในความคิดเห็นของตนฝ่ายเดียว

2.2 ข้อบกพร่องของการอภิปราย คือ หากผู้นำการอภิปรายขาดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ดีพอ จะทำให้การฝึกอบรมนั้นขาดประสิทธิภาพลง และอาจใช้เวลานานเกินไป หากไม่สามารถหาข้อสรุปได้

3. วิธีการศึกษกรณีตัวอย่าง การฝึกอบรมโดยการศึกษา คือ การเน้นเรื่องราวเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นจริง หรือประยุคค์จากเรื่องจริงที่เป็นปัญหามาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทำการวิเคราะห์ และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อข้อสรุปที่เหมาะสม

3.1 ข้อดีของการฝึกอบรมโดยวิธีการศึกษกรณีตัวอย่าง คือ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบปัญหาเข้าใจปัญหา เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้ดีขึ้น เพิ่มประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ได้ และรู้จักหาวิธีแก้ไขปัญหาได้ดีขึ้น

3.2 ข้อบกพร่องของการฝึกอบรมโดยศึกษากรณีตัวอย่าง คือ การสร้างกรณีตัวอย่างในบางอาจมีผลกระทบต่อบุคคลในหน่วยงานได้ และผู้เข้ารับการฝึกอบรมอาจไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ตามเหตุผลที่ควรเป็น

4. การฝึกอบรมสถานการณ์จำลอง เป็นการสมมุติเหตุการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริงในด้านบุคคล สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ คล้ายคลึงกับกรณีศึกษาแต่เป็นการแสดงเลียนแบบในสภาพแวดล้อมจริง ๆ การฝึกอบรมแบบนี้ เรียนอีกอย่างหนึ่งว่า In-Basket-Method หรือหมายถึง การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้คล้ายคลึงสภาพความเป็นจริง

4.1 ข้อดีของการฝึกอบรมแบบสร้างสถานการณ์จำลอง คือ เป็นการฝึกฝนให้รู้จักแก้ปัญหา และช่วยเสริมสร้างการทำงานร่วมกัน

4.2 ข้อเสีย คือ เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากต้องจำลองสถานการณ์ในหลายด้าน เช่น สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ อาจทำให้เกิดความยุ่งยากได้

5. การแสดงบทบาทสมมุติ เป็นการฝึกอบรมวิธีหนึ่งที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมานาน โดยการให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย เหมือนการแสดงละคร มีบทสนทนาอย่างเป็นธรรมชาติแล้วให้ผู้เข้ารับการอบรมคนอื่น ๆ วิพากษ์วิจารณ์บทบาทของบุคคลนั้น ๆ

5.1 ข้อดีของการอบรมนี้คือ สร้างความสนุกสนานเป็นกันเอง ช่วยในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง

5.2 ข้อเสียคือ ใช้เวลานาน และอาจทำให้ผู้เข้าอบรมสนุกสนานเสียมากกว่าการมุ่งวิเคราะห์ปัญหา

6. การสาธิต การฝึกอบรมวิธีหนึ่งที่แสดงให้เห็นจริงในขั้นตอนของการปฏิบัติ แสดงรายละเอียดเทคนิคการปฏิบัติ ข้อดีคือ ช่วยให้เห็นจริง ทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมในเครื่องเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน ช่วยกระตุ้นให้เกิดความน่าสนใจและสอบถามปัญหาต่าง ๆ ได้

7. การประชุมแบบจินตนิเวศ เป็นการฝึกอบรมชนิดหนึ่ง มีลักษณะแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกัน มีประธานกลุ่ม ทำหน้าที่เสนอผลงานของกลุ่มให้ที่ประชุมกลุ่มอื่น ๆ ทราบและคอยตอบข้อซักถาม ข้อดีของการฝึกอบรมแบบนี้คือ เปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่กล้าเสนอแนวความคิดในที่ที่มีคนจำนวนมาก ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในกลุ่มเล็ก ๆ และยังเป็นฝึกการเป็นผู้นำกลุ่มอีกด้วย

8. การระดมสมอง เป็นการฝึกอบรมโดยให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความคิดเห็นจำนวนมาก ๆ อย่างทั่วถึงทุกคน แล้วจึงคัดเลือกความคิดเห็นที่ดีที่สุด ใช้สำหรับการฝึกอบรมในการฝึกพิจารณาแก้ไขปัญหาอย่างสลับซับซ้อน

9. การสัมมนา เป็นการฝึกอบรมวิธีหนึ่งที่นิยมกันอย่างแพร่หลายมาก อาจจัดขึ้นภายในหน่วยงาน ภายนอกหน่วยงาน หรือต่างจังหวัดก็ได้ ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศด้วยการสัมมนามีการกำหนดหัวข้อหรือชื่อเรื่องของการสัมมนา โดยผู้เข้าสัมมนาเป็นผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำ การสัมมนา มีผู้นำการสัมมนา คือ วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องนั้น ๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างวิทยากรและผู้เข้าสัมมนา ปัจจุบันมีสถาบันหรือหน่วยงานที่รับการจัดสัมมนาตามหัวเรื่องต่าง ๆ มีหน่วยงานนั้น ๆ ที่ต้องการ โดยสถาบันจะจัดหาสถานที่ วิทยากรให้ อย่างครบถ้วน

10. การศึกษาอบรมด้วยตนเอง เป็นการฝึกอบรมด้วยตนเอง โดยการศึกษาจากตำรา หรือเหมาะกับการฝึกอบรมที่มีโครงสร้างรูปแบบต่าง ๆ เช่น เทปคาสเซ็ท ซีดีรอม วีดีโอเทปในเรื่องที่สนใจและเกี่ยวข้องกับงาน เป็นการพัฒนาตนเอง โดยศึกษาจากชุดอบรมสำเร็จรูปที่มีจำหน่ายทั่วไป ช่วยเพิ่มพูนความรู้และเป็นการพัฒนาตนเอง ผู้สนใจจำนวนมาก และอยู่กระจ่ายไปตามสถานที่ต่าง ๆ โดยหน่วยงานอาจสนับสนุนในด้านค่าใช้จ่าย หรือความสะดวกในการจัดส่งอุปกรณ์ชุดฝึกอบรมไปให้

3. ประเภทของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นวิธีการที่ใช้สำหรับพัฒนาบุคลากร สามารถแบ่งได้หลายประเภทคือ

3.1 การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน เป็นการฝึกอบรมหลังจากบุคคลนั้นได้ผ่านขั้นตอนของการคัดเลือกบรรจุในตำแหน่งที่ต้องการ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าบุคคลนั้นจะสามารถปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี เมื่อได้รับการบรรจุแต่งตั้งแล้ว เช่น ฝึกการให้บริการลูกค้า

3.2 การฝึกอบรมปฐมนิเทศ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับพนักงานบรรจุใหม่ เพราะถือเป็น การต้อนรับและเป็นการแนะนำให้บุคคลนั้นรู้จัก และเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ การดำเนินงานของธุรกิจนั้นให้มากขึ้น ทำความรู้จักผู้บริหารในระดับต่าง ๆ เข้าใจระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงาน จะช่วยให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของหน่วยงานได้

3.3 การฝึกอบรมหลังเข้าทำงานแล้ว ภายหลังจากที่ได้ปฏิบัติงานเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วควรจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากร เพื่อให้เรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงระบบให้ทันสมัยและรวดเร็ว มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.4 การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน เป็นการฝึกอบรมบุคลากรขณะกำลังปฏิบัติงานในหน้าที่ โดยอยู่ภายใต้การดูแลให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ มีการสาธิตวิธีปฏิบัติ สอนแนะเทคนิคการปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผลงาน

3.5 การฝึกอบรมในห้องทดลองปฏิบัติการ เป็นการฝึกอบรมในห้องทดลองปฏิบัติการ อาจเป็นการฝึกอบรมในสถานศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษา เป็นการจำลองลักษณะของสถานที่ อุปกรณ์เครื่องใช้ให้ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง

3.6 การฝึกอบรมนอกสถานที่ หมายถึง การจัดฝึกอบรมในสถานที่อื่นภายนอกหน่วยงาน การศึกษาดูงานสำนักงานอื่น เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ลักษณะการทำงานของหน่วยงานอื่น เพื่อนำเอาข้อดีมาปรับประยุกต์ใช้ในหน่วยงานของตน เป็นการหาประสบการณ์จากภายนอกหน่วยงานอีกวิธีหนึ่ง ที่ช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ขึ้น

4. ขั้นตอนการฝึกอบรมพนักงาน

การฝึกอบรมบุคลากร การฝึกอบรมเป็นการกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ในองค์การเพื่อให้มีผลการทำงานดีขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมมีผลต่อความสำเร็จขององค์การและอิทธิพลต่อพฤติกรรมของพนักงาน ขั้นตอนของการฝึกอบรมพนักงาน มีดังนี้

4.1 ขั้นตอนที่ 1 การพิจารณาความต้องการฝึกอบรมเป็นขั้นแรกของกระบวนการฝึกอบรม ซึ่งหมายถึงความต้องการของหน่วยงาน ในการฝึกอบรมนั้นเพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ความต้องการฝึกอบรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลหรือทักษะที่ต้องการใช้ในอนาค เพื่อเพิ่มผลผลิตในหน่วยงานของบุคลากร หากได้มีการฝึกอบรมตามที่หน่วยงาน ต้องการจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานอย่างแท้จริง

4.2 ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาทักษะที่ต้องการฝึกอบรม กำหนดโครงการฝึกอบรม การฝึกอบรมพัฒนาทักษะทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่ง เรียกว่าการประเมินกระบวนการผลิตในหน่วยงาน สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าต้องการทักษะในการฝึกอบรมได้แก่การมีผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพ การทำงานไม่สำเร็จตามกำหนด และอัตราค่าจ้างแรงงานสูง เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าควรมีการฝึกอบรมพนักงานให้มีทักษะในการทำงานให้มากขึ้น

4.3 ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบการฝึกอบรม หมายถึงการพิจารณาการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานที่จะช่วยให้การทำงานดีขึ้น การบริหารโครงการฝึกอบรม หมายถึง การจัดโครงการฝึกอบรมและดำเนินการให้เกิดมีการฝึกอบรมขึ้น มีการแจ้งให้พนักงานงานทราบถึงข้อมูลหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องจากการฝึกอบรมและการพิจารณาใช้เทคนิคในการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม การฝึกอบรมสามารถทำได้หลายเทคนิควิธี ดังต่อไปนี้

4.3.1 การบรรยาย หมายถึง การบรรยายอภิปรายให้บุคลากรได้รับฟังโดยมีผู้อภิปราย การอบรมด้วยวิธีการบรรยายนี้เป็นการสื่อสารแบบทางเดียวที่ผู้บรรยายพูดให้กลุ่มบุคลากรได้รับฟัง โดยผู้บรรยายจะบรรยายให้บุคลากรฟังและจดบันทึก

4.3.2 โปรแกรมการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดเทคนิคการให้คำแนะนำ โดยอาจแบ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แล้วให้แต่ละกลุ่มได้ตอบสนองต่อการฝึกอบรมตามสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น เพื่อการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นของบุคลากรหรืออาจทำได้โดยการถามคำถาม แล้วให้บุคลากรเลือกคำตอบที่ถูกต้อง การพิจารณาความถูกต้อง การเติมคำลงในช่องว่าง หรือการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การทดสอบ การเรียนรู้จากสิ่งอื่น เป็นต้น

4.3.3 การฝึกอบรมปฐมนิเทศ การฝึกอบรมปฐมนิเทศทำให้บุคลากรได้เรียนรู้หน่วยงานได้มากขึ้น เพราะมีการแนะนำให้พนักงานทราบเกี่ยวกับนโยบาย กฎระเบียบของหน่วยงาน และสิ่งที่บุคลากรควรทราบก่อนเริ่มปฏิบัติงาน

4.3.4 การฝึกอบรมทีมงาน หมายถึง การฝึกอบรมบุคลากรที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้ มีการสอนงานให้สมาชิกในทีมงานได้พัฒนาทักษะในการทำงาน ลักษณะแตกต่างกันและมีความหลากหลายในหน่วยงาน เพื่อให้บุคคลที่มีความแตกต่างหลากหลายเหล่านั้นทำงานร่วมกันได้อย่างกลมกลืน

เทคนิคในการพัฒนาทักษะตามโปรแกรมการฝึกอบรมสามารถแบ่งได้เป็นสองแบบ คือ การฝึกอบรมในขณะที่ทำงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ที่ใช้ในงาน ซึ่งทำได้โดยการสอนงาน การหมุนเวียนเปลี่ยนงาน การให้ทำงานตามโครงการพิเศษ การฝึกอบรมในขณะที่ทำงานทำให้พนักงานเกิดความเข้าใจการทำงานทั้งหมด การให้ทำงานตามโครงการพิเศษทำให้ได้รับมอบหมายเพื่อเสริมแต่งความรู้ และประสบการณ์ให้บุคลากรมีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในงานมากขึ้น

4.4 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลของการฝึกอบรม

ภายหลังจากที่ได้มีการจัดให้มีการฝึกอบรมตามโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ควรมีการประเมินผลการฝึกอบรมว่ามีประโยชน์แก่บุคลากรมากน้อยเพียงใด มีปัญหาใดจากการฝึกอบรม มีสิ่งใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น เช่น ความเหมาะสมของเนื้อเรื่องที่ฝึกอบรมการประเมินในด้านค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมแต่ละครั้ง วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ระยะเวลาการฝึกอบรม ความสนใจของบุคลากรขณะฝึกอบรม สิ่งเหล่านี้ช่วยให้มีการปรับปรุง การฝึกอบรมให้สอดคล้องความต้องการของบุคลากร และของหน่วยงานมากขึ้น ภายหลังจากการฝึกอบรมแล้วควรมีการประเมินเกี่ยวกับการทำงานของบุคลากรและของหน่วยงานมากขึ้นมีอัตราการผลิตที่เสียหายเกิดขึ้นหรือไม่ การทำงานเสร็จทันตามกำหนดหรือไม่ ค่าใช้จ่ายในการจ้างงานลดลงหรือไม่ เป็นต้น การประเมินผลการฝึกอบรมจะช่วยให้ทราบความสำเร็จของการฝึกอบรม

สรุปได้ว่า ผู้นำที่จะต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพราะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ทำให้ผู้นำต้องปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การเป็นผู้นำในยุคปัจจุบันจะต้องเปิดใจให้กว้าง เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ สร้างหน่วยงาน

ให้เป็นหน่วยงานแห่งการเรียนรู้ ผู้นำจะต้องบริหารงาน โดยยึดหลักความมีคุณธรรมจริยธรรม ต่อทุกฝ่าย ทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม การคำนึงถึงลูกค้า นอกจากนี้ผู้นำต้องพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชา อยู่เสมอเพื่อให้มีทักษะ ความสามารถในการทำงานให้มีความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเยี่ยมบ้านนักเรียน

การเยี่ยมบ้านเป็นวิธีที่กลุ่มผู้ร่วมศึกษาเดินทางไปเยี่ยมบ้านนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา เพื่อช่วยให้ครูทราบสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักศึกษา ดีขึ้น โดยพบปะสนทนากับผู้ปกครอง ทำให้ทราบเจตคติของผู้ปกครองที่มีผลต่อบุคลิกภาพของ นักศึกษา ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เจตคติ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่าง บ้านกับโรงเรียน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยให้เข้าใจนักเรียนได้ลึกซึ้ง เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือแก้ไข ส่งเสริม พัฒนาคติคุณลักษณะนักศึกษาได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

หลักเกณฑ์ในการเยี่ยมบ้าน

1. ก่อนเยี่ยมบ้านต้องศึกษาประวัติส่วนตัวของนักเรียนจากการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้ดีเสียก่อน และต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองด้วย
2. การเยี่ยมบ้านถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเป็นหน้าที่ของกลุ่มผู้ร่วมศึกษา โดยตรงและไปเยี่ยมบ้านด้วยความสมัครใจ สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ปกครองได้ดี พยายามสร้างความประทับใจและทำให้ผู้ปกครองต้องการให้มาเยี่ยมอีก
3. การเยี่ยมบ้านเพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพภายในบ้าน ฐานะและเศรษฐกิจของ ครอบครัว ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ความสนใจของครอบครัว รวมทั้งสภาพแวดล้อม รอบ ๆ บ้าน และเพื่อนบ้าน
4. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาต้องมีกลวิธีสัมภาษณ์ ฉลาดป้อนคำถาม รับฟังอย่างตั้งใจมีไหวพริบ ไม่ควรเริ่มต้นการสนทนาด้วยปัญหาของนักเรียน ต้องเริ่มชมเชยความดีงามของนักเรียนก่อน การตำหนิ หรือการวิจารณ์นักศึกษาทางลบ ต้องใช้คำพูดที่น่าฟังเป็นลักษณะ “ดีเพื่อก่อ”
5. หลังจากการเยี่ยมบ้านต้องกลับมาจดบันทึกทุกครั้ง เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องเมื่อสงสัยจะได้กลับมาอ่านได้

ทั้งนี้ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้เข้าไปเยี่ยมทำความเข้าใจกับผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นปัญหา เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาทางครอบครัวให้บางลงได้ เช่น ให้ความช่วยเหลือด้วยการผู้ปกครองช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียนอีกทาง การมอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้นำกลุ่ม เป็นต้น นอกจากนี้ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกับผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า เพื่อดำเนินงานสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการแต่งกายที่ถูกระเบียบ และการเข้าแถวที่ตรงเวลา ซึ่งได้ระดมความคิดและเสนอ แนวความคิดให้การพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบ และความมีวินัย ทำให้เกิดความร่วมมือกันทั้งสองทางในการพัฒนาวินัย และลดช่องว่างระหว่างครูและผู้ปกครอง นักเรียนได้ตระหนักในวินัยการ

แต่งกาย และการเรียนตรงเวลา ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง เป็นความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ครูเวรประจำวัน โดยทุกฝ่ายมีหน้าที่ต้องร่วมกันปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และจริงจังทำให้เกิดความเข้าใจที่ต่อกัน ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนอกห้องเรียน หรือที่บ้านก็มีแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมด้านความมีวินัย และความรับผิดชอบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การวิจัยปฏิบัติการ

1. แนวคิดและความเป็นมาของการวิจัยปฏิบัติการ

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 1-4) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ ได้รับการสนใจอย่างกว้างขวางในวงการศึกษานักวิชาการต่างเสนอแนะให้มีการปรับปรุงและพัฒนาระบบการทำงานของครูและโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้สถานศึกษา สนับสนุนส่งเสริมการปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยใช้กระบวนการวิจัย

ประเทศไทย แนวคิดการวิจัยปฏิบัติการแพร่หลายมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในทางการศึกษา แนวคิดการวิจัยปฏิบัติการที่มีอิทธิพลมากที่สุด แนวคิดจากมหาวิทยาลัย Deakin โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการแปลหนังสือชื่อ The Action Research Planner ของ Kemmis and McTaggart เป็นภาษาไทยชื่อ “นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ” เมื่อปี 2538 และประกาศใช้เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขึ้นไปทั่วประเทศ

2. ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 5) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ กระบวนการศึกษาค้นคว้าร่วมกันอย่างเป็นระบบของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจต่อปัญหาหรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่ และให้ได้แนวทางการปฏิบัติหรือวิธีการแก้ไขปรับปรุงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการปฏิบัติงาน

3. ลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติการมีลักษณะที่สำคัญหลายประการดังนี้

3.1 เริ่มต้นจากความต้องปรับปรุงงานให้ดีขึ้น โดยค้นพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติเอง

3.2 มุ่งแก้ไขเฉพาะจุด เฉพาะเรื่อง

3.3 เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา เพื่อปรับปรุงผลการปฏิบัติงาน

- 3.4 เป็นการวิจัยเพื่อประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
- 3.5 เป็นการวิจัยซึ่งผู้ปฏิบัติเป็นผู้ประสบปัญหาเองย่อมจะดำเนินการแก้ไข
ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีกว่าการวิจัยโดยบุคคลภายนอก
- 3.6 เป็นการวิจัยเพื่อวิเคราะห์งาน วางแผนปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ
มากยิ่งขึ้น
- 3.7 เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลง และวิธีการ
- 3.8 เป็นการวิจัยที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ
เพื่อให้ทราบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงการทำงาน
ในระยะต่อไป
- 3.9 เป็นการวิจัยที่ดำเนินการภายใต้สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ปกติ
- 3.10 มีการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 3.11 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะต้องเหมาะสมกับเรื่องที่ทำ
วิจัย
- 3.12 เป็นการวิจัยที่ไม่ยึดแบบแผน เนื่องจากการวิจัยที่มุ่งแก้ไขปัญหา
เฉพาะจุดเฉพาะเรื่องที่แก้ไขเท่านั้น
- 3.13 การดำเนินการวิจัย มีการทดสอบสมมติฐาน โดยการปฏิบัติงานจริง
- 3.14 การประเมินผลการวิจัยมุ่งพิจารณาขอบเขต วิธีการแก้ปัญหาหรือ
กระบวนการวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงงานได้เฉพาะเรื่อง

4. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 12-20) ได้สรุปกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ
ที่สำคัญที่มีผู้นำมาประยุกต์ใช้ 5 กระบวนการ ดังนี้

1. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการของ Kurt Lewin มีลักษณะเป็นแบบ “บันได
เวียน” (Spiraling Decision) มี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การค้นหาความจริง (Fact
Finding) การดำเนินการ (Execution) และการวิเคราะห์ผล (Analysis)
2. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการของ John Elliott เริ่มต้นด้วยการให้ผู้วิจัยกำหนด
ความคิดทั่วไป สำนวสภาพการณ์เบื้องต้น กำหนดแผน นำแผนไปใช้ กำกับติดตามการใช้แผน
ดูผลที่เกิดขึ้น สำนวสภาพการณ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อนำไปปรับเปลี่ยนความคิด แล้วเริ่มวงจรใหม่
การสำรววิเคราะห์ กำกับติดตามสามารถทำได้ในแต่ละวงจร
3. กระบวนการวิจัยของมหาวิทยาลัยแดकिन โดยเคมมิส (Deakin โดย
Kemmis) และคณะเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นหมู่คณะ จะทำคนเดียวไม่ได้ ต้องกำหนดจุด
สนใจร่วมกัน (Thematic Concern) แล้วนำสู่การปฏิบัติ 4 ประการ คือ การพัฒนาแผนการปฏิบัติ

เพื่อปรับปรุงสิ่งที่เป็นปัญหา การปฏิบัติตามแผน การสังเกตผลการปฏิบัติ การสะท้อนผล ซึ่งมีการเคลื่อนไหวลักษณะ “เกลียวสว่าน” ไปทั้ง 4 จุด ไม่อยู่นิ่งและไม่จบลงด้วยตัวเอง

4. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ เดวิท เอ็บบอท (David Ebbutt) เป็นการวิจัยที่เริ่มจากการพิจารณาแต่ละขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนนี้สำเร็จหรือไม่สำเร็จ โดยดูจากข้อมูลย้อนกลับขณะดำเนินการ หากขั้นตอนนี้สำเร็จก็ดำเนินการต่อ ถ้าขั้นตอนนี้ไม่สำเร็จก็ปรับเปลี่ยนแผนใหม่เฉพาะขั้นตอนนี้ ไม่ต้องย้อนไปที่จุดเริ่มต้นใหม่

5. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการของเจมส์ แม็กเคแมน (James McKernan) เป็นการวิจัยที่ยึดเอาระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และกิจกรรมเป็นหลัก โดยแต่ละวงจรจะเริ่มจากการระบุปัญหา การประเมินความต้องการ ตั้งสมมติฐาน ทบทวนแผนปฏิบัติ ปฏิบัติตามแผน ประเมินการปฏิบัติ สะท้อนการปฏิบัติ อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น ทำความเข้าใจ คัดเลือกดำเนินกิจกรรมแล้วเริ่มวงจรใหม่ต่อไปเรื่อย ๆ

เคมมิสและแม็กแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1988 : 11) กล่าวว่า กระบวนการวิจัยปฏิบัติการมีแนวคิดมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนางานที่ปฏิบัติเป็นปกติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่การพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในองค์กรของตนเอง เรียกวิธีดังกล่าวว่าเป็นการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยเสนอแนวคิด ปรัชญา มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) เป็นขั้นที่จะต้องร่วมมือกันเก็บรวบรวมข้อมูลสำรวจปัญหา หรือกำหนดแนวคิดเกี่ยวข้องกับปัญหา (Thematic Concern) จากผู้ที่เกี่ยวข้องในทางการศึกษา สำรวจปัญหาสำคัญที่ต้องการให้มีการแก้ไข สำรวจสภาพการณ์ของปัญหาว่ามีอย่างไร ปัญหาที่ต้องการแก้คืออะไร ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับใครบ้าง วิธีการแก้ไขปัญหาคืออะไร จะต้องปฏิบัติอย่างไร การปฏิบัติการแก้ไขจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องใดบ้าง

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) เป็นขั้นตอนการกำหนดกิจกรรมจากการวางแผนนำมาดำเนินการที่ละกิจกรรม เพื่อให้เกิดผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามจุดประสงค์แต่ละวงรอบตามที่วางไว้ตั้งแต่ต้น บางครั้งเรียกว่า การทดลองปฏิบัติจริง หรือลงมือทำจริง โดยผู้วิจัยคนเดียวหรืออาจปฏิบัติเป็นกลุ่ม เป็นคณะบุคคล แบบร่วมมือกันวิจัย

ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observation) เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้น ควบคู่ไปกับการปฏิบัติการในขณะที่ผู้วิจัยดำเนินการ (Action Process) อาจมีการจดบันทึกในแบบบันทึกกิจกรรม มีการวิเคราะห์เอกสาร การเขียนอนุทิน การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การบันทึกเสียง การถ่ายภาพนิ่ง การจัดทำวีดิทัศน์ หรืออาจมีการใช้แบบทดสอบประกอบการสังเกตด้วยก็ได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีความเที่ยง (Reliability) มีความตรง (Validity) ผู้วิจัยควรคำนึงถึงการยืนยันจาก 3 ฝ่าย หากเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ บางครั้งนิยมข้อมูลยืนยันจากเอกสารและ

ผู้เชี่ยวชาญพิเศษที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ และข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมของผู้วิจัยเอง เป็นต้น
 ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นการประเมิน ตรวจสอบกระบวนการ เพื่อนำข้อมูลย้อนกลับไปวางแผนในวงรอบต่อไป

สาระสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิสและแม็กแท็กการ์ท (Kemmis และ McTaggart) คือ

1. เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
2. มีคณะผู้วิจัย (Staff) และมีการลงมติ (Vote)
3. จุดประสงค์การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนางานในหน้าที่
4. มีระบบการดำเนินงานเป็นวงรอบคือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตและการสะท้อนผล
5. เป็นรูปแบบที่ไม่ยึดติด ไม่ยึดกฎเกณฑ์การวิจัยจนเกินไป มุ่งแก้ปัญหาเพื่อการเปลี่ยนแปลงเป็นสำคัญ และขึ้นอยู่กับคณะทำงาน

สมบัติ บุญประคม (2545 : 6-8) กล่าวว่าไว้ว่า กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงสภาพการเรียนรู้การสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามขั้นตอนของเคมมิสและแม็กแท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Planning) เริ่มจากผู้วิจัยหรือครูผู้สอนสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อนำมาแก้ไข สามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การสำรวจข้อมูลในลักษณะรูปก้างปลา (Fish Bone) การสำรวจพฤติกรรมของผู้เรียน การสังเกตของครู ข้อมูลจากการประเมินของผู้เกี่ยวข้อง
2. ขั้นการลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นการนำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในขั้นวางแผนมาดำเนินการ ขั้นนี้ผู้วิจัยจะต้องพบปัญหามากมาย แผนที่วางไว้จะต้องสามารถยืดหยุ่นได้ และเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสม ซึ่งต้องให้เกิดความสอดคล้องกับการปฏิบัติจริงในห้องเรียน
3. ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) ผลของการปฏิบัติ (The Effect of Action) พร้อมทั้งบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยการเห็นด้วยตา การฟังและการใช้เครื่องมือ อาจเป็นแบบทดสอบวัดผลที่ออกมาเป็นตัวเลข แบบสอบถามที่ต้องการทราบถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในขณะที่ดำเนินการวิจัยควบคู่กับการสังเกตผลการปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ มีหลายวิธี ผู้วิจัยต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม ควรพิจารณาข้อดีข้อเสียของเครื่องมือแต่ละชนิด เพื่อให้การรวบรวมข้อมูลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
4. ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ขั้นสุดท้ายของการวิจัยปฏิบัติการคือ กระบวนการตรวจสอบปัญหาหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติ ผู้วิจัยต้องตรวจสอบปัญหา

ที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ตามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน หรือกิจกรรมที่กำลังศึกษา โดยผ่านกระบวนการถกและอภิปรายปัญหา การประเมิน โดยกลุ่มเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง และวางแผนการปฏิบัติต่อไป

สรุปได้ว่า การวิจัยควรดำเนินการตามวงจร 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผลการปฏิบัติ จุดเน้นของการวิจัยปฏิบัติการ คือ การมีส่วนร่วม และการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม การสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงสิ่งที่กำลังดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

5. รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษา

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 24-25) การวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษาได้แพร่หลายอย่างรวดเร็ว และมีการพัฒนารูปแบบอย่างมากซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การวิจัยปฏิบัติการแบบเอกัตบุคคล (Individual Action Research) เป็นการวิจัยที่ทำโดยครูเพียงคนเดียว มีจุดประสงค์และกระบวนการที่ต้องการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียนเพียงห้องเดียว ครูจะระบุและนิยามขอบเขตปัญหาที่เกี่ยวกับชั้นเรียน วิธีการสอน ความสามารถทางสติปัญญาหรือพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน แล้วหาข้อสรุปของปัญหานักเรียนเข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะของแหล่งผู้ให้ข้อมูล โดยครูเป็นผู้ใช้ผลวิจัยในการเปลี่ยนแปลงชั้นเรียนนั้น

2. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Collaborative Action Research) เป็นการวิจัยที่ครูหลาย ๆ คนสนใจในเรื่องที่เป็นปัญหาแบบเดียวกัน ร่วมกันลงมือทำวิจัย จุดประสงค์และกระบวนการเน้นที่ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเพียงห้องเดียว หรืออาจเป็นปัญหาที่เหมือนกันแต่เกิดขึ้นในหลายห้องเรียนก็ได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่กว้าง แต่จะเน้นที่ปัญหาในชั้นเรียน ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีลักษณะเช่นเดียวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบเอกัตบุคคล ผู้ใช้ผลการวิจัย คือกลุ่มนักวิจัย

3. การวิจัยปฏิบัติการแบบทั้งโรงเรียน (Schoolwide Action Research) เป็นการวิจัยที่โรงเรียนใด โรงเรียนหนึ่งต้องการที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพของนักเรียนหลักสูตร การเรียนการสอน ระบบการพัฒนาครู หรือระบบต่าง ๆ ในโรงเรียนก็ทำวิจัย โดยแสวงหาวิธีการเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา และดำเนินการพัฒนาพร้อมกันทั้งโรงเรียน ก็ทำวิจัยจุดประสงค์และกระบวนการเน้นการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนใน 3 ลักษณะ คือ แก้ปัญหาในองค์กร ปรับปรุงการปฏิบัติงาน และพัฒนาคุณภาพนักเรียน การวิจัยประเภทนี้ครูทุกคนและทุกชั้นเรียนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการและการประเมินผล นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องในการรวบรวมข้อมูลและอธิบายข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โรงเรียนคือผู้ใช้ผลการวิจัยระดับเบื้องต้น รวมถึงนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการโรงเรียน ก็มีส่วนในการใช้ข้อมูลเช่นกัน

6. กระบวนการการวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษา

ประวิศ เอรารธรรม์ (2545 : 15-16) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ตามแนวคิดของ Kemmis และคณะ มีขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญ 4 ประการดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นการปฏิบัติงานที่มีโครงสร้างและแนวทางมีความยืดหยุ่นและต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ที่อาจส่งผลกระทบต่อแผนที่กำหนดไว้

การปฏิบัติ (Action) เป็นการดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดไว้อย่างละเอียดรอบคอบและมีการควบคุมอย่างสมบูรณ์

การสังเกตผล (Observation) เป็นการบันทึกข้อมูลหลักฐานหรือร่องรอยต่าง ๆ อย่างมีวิจระณญาณเกี่ยวกับผลที่ได้จากการปฏิบัติ โดยอาจใช้วิธีวัดแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วย ซึ่งสารสนเทศจากการสังเกตนี้จะนำไปสู่การสะท้อนและปรับปรุงอย่างถูกต้องทิศทาง

การสะท้อนผล (Reflection) เป็นกระบวนการทบทวนการปฏิบัติ จากบันทึกที่ได้ จากการสังเกตว่าได้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งอย่างไร เพื่อเป็นฐานในการวางแผนในวงจรต่อไป

ทั้งนี้หลังจากนักวิจัยได้ทำการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้แล้วอาจดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. ในกรณีที่แผนงานนั้นสามารถแก้ปัญหา หรือพัฒนาในสิ่งที่ต้องการได้สำเร็จ หรือ
2. ในกรณีที่แผนงานนั้นยังไม่สามารถแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดทั้ง 2 กรณี นักวิจัยสามารถย้อนกลับไปเริ่มต้นที่ขั้นตอนที่ 2 ได้ต่อไปเรื่อยๆ จนกว่าจะเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

บริบทของโรงเรียนเลิงนกทา

1. สภาพทั่วไปของสถานศึกษา

โรงเรียนเลิงนกทา ก่อตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2514 โดยใช้ศาลาวัดเขมไชยาราม (วัดใต้) และต่อมาเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2514 ได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านภูคิน เลขที่ 299 หมู่ 12 ตำบลสามแยก อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ในเนื้อที่ 36 ไร่ 1 งาน 60 ตารางวา

2. วิสัยทัศน์

ภายในปีการศึกษา 2555 โรงเรียนเลิงนกทา จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คุณธรรม นำวิชาการ ผสมผสานภูมิปัญญาไทย สื่อสารสองภาษา ถิ่นทางความคิด ผลงานอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกันรักษ์สิ่งแวดล้อม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งคุณภาพมาตรฐานสากล

3. พันธกิจ

- 3.1 จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โครงการงาน และวิจัยในชั้นเรียน
- 3.2 เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ได้มาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.3 ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานวิทยฐานะของครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น
- 3.5 จัดบรรยากาศทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม และสุขภาพอนามัย
- 3.6 ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย เน้นความเป็นไทย สืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
- 3.7 การบริหารจัดการ โรงเรียนทั้งระบบ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและหลักธรรมาภิบาล

4. กลยุทธ์หลัก

- 4.1 ปฏิรูปการศึกษา โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิถีประชาธิปไตย
- 4.2 พัฒนาระบบบริหารและการจัดการ
- 4.3 ดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนมีความสุข
- 4.4 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง
- 4.5 ปลุกฝัง สร้างเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี
- 4.6 พัฒนาครูสู่การเป็นครูมืออาชีพ ตามมาตรฐานวิชาชีพ
- 4.7 พัฒนาอาคารสถานที่ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสุขภาพ

อนามัย

- 4.8 พัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนและระดมทรัพยากร

5. สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ

สภาพปัจจุบันและปัญหา ในการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามความคาดหวังจากธรรมเนียมโรงเรียนที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ยังไม่เป็นไปตามความคาดหวัง นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูยังไม่เป็นไปตามแนวทางการ

ปฏิรูปการศึกษา ครูขาดการส่งเสริมการมีคุณธรรม จริยธรรม ความสามัคคี อีกทั้งนักเรียนในโรงเรียนมาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน ส่วนหนึ่งผู้ปกครองไม่มีเวลาในการดูแล เอาใจใส่บุตรหลานเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อมาอยู่ร่วมกันในโรงเรียนจึงก่อให้เกิดปัญหาด้านการปกครอง มีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แสดงออกจนสังเกตเห็นได้ชัดเจน เช่น ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของทางโรงเรียน การทะเลาะวิวาท ขาดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน เป็นหมู่คณะ พฤติกรรมก้าวร้าวมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 จะเห็นได้จากพฤติกรรม ดังนี้

- 5.1 นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานหรือการทำกิจกรรมกลุ่ม
 - 5.2 นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือกันทำกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม
 - 5.3 นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมาย
6. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียน
- 6.1 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย เช่น กิจกรรมการเข้าค่ายส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน กิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมกำกับติดตาม และอื่นๆ
 - 6.2 ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดแทรกไว้ในทุกวิชา
 - 6.3 โรงเรียนควรออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติสำหรับนักเรียน ว่าด้วยแนวปฏิบัติสำหรับนักเรียนโรงเรียนเลิงนกทา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สงัด หงส์พันธ์ (2549 : 99) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านตรงต่อเวลา โรงเรียนเทศบาลวัดบูรพาภิราม อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด การจัดกิจกรรมสอดแทรกความมีวินัยด้านความตรงต่อเวลาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมาโรงเรียนทันเวลา ด้านการทำงานให้เสร็จตามเวลานัดหมาย และด้านการเข้าเรียนในภาคบ่าย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง จากแผนการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเสริมแรง การใช้เกม บทบาทสมมุติ และกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ใบงานชุดฝึกต่าง ๆ รวมทั้งการนิเทศการสอน การนิเทศแบบคลินิกลของนักศึกษาค้นคว้าทำให้กลุ่มผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานสร้างแผนการสอน และจัดกิจกรรมสอดแทรกขณะทำการสอนได้อย่างถูกต้องและมีการพัฒนามากขึ้น จุดอ่อนที่ยังพัฒนาได้ไม่ดี คือ วินัยในตนเองด้านการทำงานให้เสร็จทันตามเวลาที่นัดหมาย จึงควรใช้วิธีที่ได้ดำเนินการในวงรอบที่ 1-2 นี้ดำเนินการ

พัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นอื่น ๆ ที่มีปัญหาด้านวินัยในตนเองอย่างต่อเนื่องต่อไป

สมพร เพียรสร้าง (2549 : 87-88) ได้ศึกษาการพัฒนาดำเนินงานเสริมสร้างนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านบ่อโนมะคำวิทยาคาร อำเภอภุมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนาดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน 3 ด้าน ได้แก่ การเข้าแถว การแต่งกาย และการทำความเคารพของนักเรียนผู้ร่วมศึกษา 7 คน กลุ่มเป้าหมาย 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตการเข้าแถว แบบสังเกตการณ์แต่งกาย แบบสังเกตการณ์ทำความเคารพ แบบสัมภาษณ์การระดมความคิด แบบสัมภาษณ์การดำเนินกิจกรรมด้านการเข้าแถว แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้านการแต่งกาย แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้านการทำความเคารพ ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการพัฒนาครูไม่เอาใจใส่นักเรียนในเรื่องระเบียบวินัยนักเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นักเรียนไม่มีจิตสำนึกต่อการปฏิบัติตนในด้านความมีวินัย โรงเรียนยังไม่มีรูปแบบและวิธีการ ไม่มีระเบียบว่าด้วยการแต่งกายของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมดังกล่าวไปในทางที่ไม่เหมาะสมการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ประชุมระดมความคิดและการนิเทศ ส่งผลให้โรงเรียนมีรูปแบบและวิธีการ ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานเสริมสร้างนักเรียนและได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สามารถผ่านเกณฑ์ได้ จำนวน 24 คน การพัฒนาดำเนินงานในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์พบปะผู้ปกครอง กลยุทธ์นี้สร้างเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง ส่งผลให้ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนดี นักเรียน 9 คน ที่ยังไม่สามารถผ่านเกณฑ์ในวงรอบที่ 1 มีการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองไปในทางที่ดีขึ้น จนผ่านเกณฑ์หมดทุกคน

อันธิกา วงศ์จำปา (2549 : 36-38) ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่มีความถนัดและสนใจ โดยมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ดังนั้นการจัดกิจกรรมต้องเป็นกิจกรรมที่เร็วใจ ทำทาบความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งมีความหลากหลายเพื่อให้ นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีความสุข และเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

ชลฤดี แยมจินดา (2550 : 94-96) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความประหยัดของนักเรียนโรงเรียนนครบุรีวิทยา อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ใน 3 ด้าน คือ ด้านการประหยัดทรัพย์ ด้านการประหยัดเวลา และด้านการประหยัด

ทรัพยากรธรรมชาติ ผลการดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนด้านการประหยัดทรัพยากร ด้านการประหยัดเวลา ด้านการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจในการสร้างเนื้อหาและวิธีการสอน สามารถดำเนินการจัดทำเนื้อหาสำหรับการเรียนรู้ได้ในส่วนของตัวนักเรียนกลุ่มเป้าหมายพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมด้านการประหยัดทรัพยากรดีขึ้น สามารถวิเคราะห์ถึงความจำเป็นในการใช้จ่ายได้ รวมไปถึงไม่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย และมีการเก็บออมทรัพย์บางส่วนไว้ การจัดกิจกรรมการสอน การประหยัดทรัพย์ของนักเรียนมีการพัฒนาจนได้ผลเป็นที่พอใจของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า นักเรียนมีพฤติกรรมด้านการประหยัดเวลาดีขึ้น จนได้ผลเป็นที่พอใจของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ารู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองให้มากที่สุด โดยรู้จักแบ่งทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นสัดส่วน และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้ถูกทาง พยายามใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยหลังการสอนทั้งหมดจะมีการติดตามประเมินผลด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมโดยครูประจำชั้น แบบทดสอบเพื่อวัดพฤติกรรม และนอกจากนั้น ยังใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรตนเอง

พระครูถาวรโพธิาภิรักษ์ ปราณี (2551 : 128-130) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานด้านคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนวัดลี้ริญคอง อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี สรุปผลได้ว่าการแก้ไขปัญหาด้านความรับผิดชอบของนักเรียนทั้งหมด คือ จำนวน 15 คนนักเรียน ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการศึกษา ค้นคว้า การพัฒนาการดำเนินงานด้านคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนวัดลี้ริญคองอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี คือ กิจกรรมอบรมพัฒนาจิต กิจกรรมสวดมนต์วันศุกร์ กิจกรรมคนดีลี้ริญคอง เป็นนวัตกรรม หลังจากดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วจะมีการนิเทศกำกับ ติดตาม ดูแล ผลการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โดยผู้ศึกษาค้นคว้า และใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นแนวทางในการพัฒนา ดำเนินการ 2 วงรอบ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบันทึกการประชุมระดมความคิด แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการเสนอชื่อคนดีลี้ริญคอง แบบบันทึกชื่อคนดีลี้ริญคอง และแบบติดตาม กำกับดูแล แล้วสะท้อนผลการพัฒนาปรากฏว่า หลังจากดำเนินการพัฒนามีนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมขาดวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การแต่งกายเหลือจำนวน 1 คน ร้อยละ 6.67 ด้านการตรงต่อเวลาเหลือจำนวน 1 คน หรือร้อยละ 6.67 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน หลังจากดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 พบว่า มีนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ ด้านการแต่งกาย เหลือจำนวน 4 คน คือ แต่งกายไม่ถูกระเบียบของโรงเรียน นักเรียนหญิงไม่ผูกโบว์ นักเรียนชายชอบปล่อยเสื้อขึ้น หลังจากดำเนินการในวงรอบที่ 2 พบว่า บรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัย ด้านความรับผิดชอบต่อทุกคน หลังจากดำเนินการในวงรอบที่ 2 พบว่า เมื่อนักเรียนได้รับการพัฒนาวินัยทำให้มีพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น มาโรงเรียนทันเข้าแถวเคารพ

ชงชาติ เข้าแถวตอนเย็นตรงเวลา เข้าชั้นเรียนทุกคาบ กลับบ้านตรงเวลา บรรลุเป้าหมายระดับหนึ่ง แต่มีนักเรียนบางส่วนซึ่งเป็นจำนวนน้อยมากที่ยังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ได้ จำนวน 1 คน หรือร้อยละ 6.67 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย สมควรจะต้องให้ความสำคัญมากกว่าคนอื่นเป็นพิเศษ ซึ่งทั้งนี้อาจมาจากสภาพทางครอบครัวและปัญหาทางบ้าน ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองให้ดูแลเอาใจใส่มากขึ้น

พระครูสมุห์สมหมาย ผาคำ (2551 : 118-120) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนบ้านไผ่ อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ดำเนินงานใน 2 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม โดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมอบรมสุดสัปดาห์ กิจกรรมนักเรียนค้นแบบด้านการแต่งกาย ผลการดำเนินการพัฒนา พบว่านักเรียนแต่งกายได้ถูกต้องตามแนวปฏิบัติของโรงเรียนทั้ง 5 วัน โดยแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สะอาดมากขึ้น ถูกต้องตามระเบียบมากขึ้น โดยนักเรียนที่ผ่านการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ยังคงรักษาการพัฒนาได้ดี มีการพัฒนาดียิ่งขึ้นกว่าในวงรอบที่ 1 ส่วนนักเรียนที่ไม่ผ่านการพัฒนาในวงรอบที่ 1 จำนวน 15 คน มีผลการพัฒนาได้เป็นที่น่าพอใจในระดับสูง นักเรียนมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มเป้าหมายในระดับที่น่าพอใจ แต่ยังมีปัญหาในการปักชื่อนักเรียนและชื่อโรงเรียนนักเรียน โดยบางส่วนยังไม่ได้ปักชื่อ ด้านการรักษาความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบ พบว่านักเรียนทำความสะอาดห้องเรียนได้ดี ห้องเรียนมีพื้นห้องที่สะอาด เพดานไม่มีหยากไย่ มีการจัดห้องอุปกรณ์ โต๊ะเก้าอี้เป็นระเบียบ ถึงขยะทุกวันเข้าเย็น รอบบริเวณห้องเรียนมีความสะอาด ไม่มีเศษกระดาษ บริเวณรับผิดชอบสะอาด ไม่มีเศษกระดาษ กุญแจสกปรก ห้องน้ำ ห้องส้วมมีการทำความสะอาดทุกวัน โดยนักเรียนที่ผ่านการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ยังคงรักษาการพัฒนาได้ดีมีการพัฒนาดียิ่งขึ้นกว่าในวงรอบที่ 1 ส่วนนักเรียนที่ไม่ผ่านการพัฒนาในวงรอบที่ 1 จำนวน 11 คน มีผลการพัฒนาได้เป็นที่น่าพอใจในระดับสูง นักเรียนมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มเป้าหมายในระดับที่น่าพอใจ

พัฒนา ว่องชนากร (2551 : 80-84) ได้ศึกษาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ปัญหาและข้อเสนอแนะของโรงเรียนโกวิทจรัสเชิงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สรุปผลการศึกษาดังนี้ ด้านการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย ตามความเห็นของนักเรียนโดยรวมพบว่ามี การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายกิจกรรม นักเรียนมีความเห็นว่า ทุกกิจกรรมมีการส่งเสริมในระดับมาก โรงเรียนพร้อมให้การสนับสนุน ทั้งต่อครูและนักเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรม ส่งเสริมผู้เรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ และโรงเรียนมีการแจ้งนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน เช่นการดำเนินงาน

โรงเรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธเป็นต้น การดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของโรงเรียนโกวิทธารงเชียงใหม่ ในด้านการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย ตามความเห็นของผู้บริหาร และครูโดยรวมพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายกิจกรรมผู้บริหารและครูมีความเห็นว่าโรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามปรัชญาของโรงเรียน คือ ความรู้ดี มีคุณธรรม เอื้อประโยชน์สังคม โรงเรียนได้นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปใช้ในการอบรมสั่งสอนนักเรียน และโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ

วัชรภา ภัคคีย์ (2551 : 88 - 90) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมวิถีประชาธิปไตย ด้านการยอมรับของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ก่อนการศึกษาค้นคว้าว่านักเรียนมักไม่ค่อยขึ้นตรงเคารพเพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี ไม่ค่อยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มักเห็นแก่ตัว ไม่ค่อยฟังใคร และบางครั้งคิดจะเอาแต่ใจตนเองมาจากที่บ้าน หรืออาจเป็นเพราะผู้ปกครองเอาใจใส่มากเกินไป เนื่องจากมีลูกคนเดียว นักเรียนบางส่วนพูดจาไม่สุภาพ ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน หลังจากการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมวิถีประชาธิปไตย ด้านการยอมรับของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยเข้าไปในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่มทุกกลุ่มสาระ และกิจกรรมการปกครองตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผลการดำเนินการตามกลยุทธ์ในวงรอบที่ 1 พบว่าประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง คือนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ได้มีการพัฒนาวิถีประชาธิปไตย ด้านการยอมรับ แต่ผลการพัฒนา ยังไม่เป็นที่พอใจเพราะยังมีนักเรียนบางส่วนยังไม่มีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตยจึงนำไปพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 ยังคงใช้กลยุทธ์เดิมแต่เพิ่มกลยุทธ์การปรับพฤติกรรมของสกินเนอร์มาเสริม ทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวิถีประชาธิปไตยไปในทางที่ดีขึ้น

สุรัตยา สาคมิตร (2551 : 102) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กลยุทธ์ หรือวิธีการพัฒนาประกอบด้วยการอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน การนิเทศติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน และการประกวดคนดีศรีน.น.ค. กิจกรรมพัฒนาทุกกิจกรรมสามารถพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความภูมิใจในความเป็นไทย และการหลีกเลี่ยงยาเสพติดได้เป็นอย่างดี นักเรียนทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรมไปในทางที่ดี บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า แต่การเสริมสร้างความมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้มีความคงทนได้นั้น โรงเรียนจะต้องพัฒนาทั้งโรงเรียน และเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง โดยครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมใน

การดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง ผู้เรียนยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และมีความรับผิดชอบอย่างยั่งยืนต่อไป

อภิชัย แสงวิมาน (2551 : 73-76) ได้ศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนที่มีต่อปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารท้องถิ่นกับสมาชิกสภาเทศบาลเมือง ลัดหลวง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้ผลสรุปการศึกษาว่า ความหมายของการขัดแย้ง ระหว่างผู้บริหารท้องถิ่นกับสมาชิกสภาเทศบาลเมือง ลัดหลวง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ คือการขาดการประชุมศึกษาหารือกัน ขาดความเข้าใจ การยอมรับและการปรับตัวเข้าหากัน ไม่ยอมรับความคิดเห็นจากผู้อื่น จึงทำให้เกิดความขัดแย้งและความแตกแยกกัน ลักษณะความสามัคคี และความสมานฉันท์ของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารท้องถิ่นกับสมาชิกสภาเทศบาลเมือง ลัดหลวง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ด้านครอบครัวและเครือญาติด้านการเมือง ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมในการเป็นคณะกรรมการชุมชนการเลือกตั้ง การลงคะแนนใช้สิทธิต่าง ๆ ทางการเมืองและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในเทศบาลเมือง ลัดหลวง และพบว่า เหตุปัจจัยที่นำมาสู่ความสามัคคี ความสมานฉันท์มี 2 ด้าน คือ ด้านครอบครัวและเครือญาติในเรื่องความผูกพันเหนียวแน่นในเครือญาติ ประชาชนมีความเคารพนับถือระหว่างกันเหมือนญาติสนิทพี่น้องกัน และด้านการเมืองในเรื่องการเป็นคณะกรรมการในชุมชนของตน ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ที่ช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Hether (2002 : 1060-B) ได้ศึกษาเหตุผลทางจริยธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดการศึกษาของโรงเรียนวอลดอร์ฟ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบปัญหาทางจริยธรรม ได้ใช้คะแนนเปรียบเทียบของโรงเรียน 3 แห่ง ซึ่งนักเรียนโรงเรียนวอลดอร์ฟมีคะแนนสูงกว่าอีก 2 โรงเรียน แต่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีเหตุผลทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

Cranley (2003 : 1531-A) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิบัติในด้านจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทย โดยการศึกษาได้กำหนดกรอบความคิดไว้ 6 ด้าน คือ การสอนจริยธรรมในหลักสูตรปกติ การสอนจริยธรรมโดยใช้สถานการณ์ประเพณี การสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมต่อเนื่อง การสอนจริยธรรมโดยกำหนดระเบียบกฎของห้องเรียน การสอนจริยธรรมโดยดำเนินตามนโยบาย จากการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาด้านจริยธรรมโดยผู้บริหารและครูเน้นการปลูกฝังความดีงามที่ยึดตามหลักพุทธศาสนา โดยเน้นการควบคุมตนเอง การมีความดีที่เป็นส่วนตัวที่เป็นแบบอย่างให้กับคนอื่นได้ ความดีโดยวิธีการที่นักเรียนเรียนรู้โดยวิธีการปฏิบัติ และได้ค้นพบว่า การจัดการเรียนการสอนจริยธรรมควรบูรณาการกับวิชาอื่น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติได้

Osguthorpe (2006 : 2875-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงออกด้าน จริยธรรมของครูกับการพัฒนาด้านจริยธรรมของนักเรียน โดยได้ทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมและ การแสดงออกของนักเรียนที่ได้เรียนกับครู 2 คน โดยครูคนแรกมีพฤติกรรมการสอน กิจกรรมการ เรียนการสอน การแสดงออกที่แฝงจริยธรรม เปรียบเทียบกับครูอีกคนที่เน้นการเรียนการสอนเพียง อย่างเดียว ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่ามีนัยสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอน กิจกรรม การเรียนการสอน ตลอดจนการแสดงออกทางของครูที่มีการแฝงจริยธรรมเข้าไป โดยนักเรียนที่ได้ เรียนกับครูทั้งสองคน มีพฤติกรรมการเรียนและการแสดงออกภายในห้องเรียนที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศและต่างประเทศ ผู้ศึกษาพบว่า จากการศึกษาส่วนใหญ่ใช้กลยุทธ์การอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อให้บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กคือ พ่อแม่ ครู อาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนนั้น มีส่วนสำคัญที่จะต้องให้ความสำคัญ ความสนใจในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียนที่มีอยู่ในความรับผิดชอบ ซึ่งจะทำ ให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมตามที่คาดหวัง

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความ
สามัคคีของนักเรียน โรงเรียนเลิงนงกา อำเภอเลิงนงกา จังหวัดยโสธร ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการ
ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล
2. ขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน ได้แก่
 - 1.1 ผู้ศึกษาค้นคว้า
 - 1.2 ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 จำนวน 4 คน
2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 จำนวน 45 คน
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 คน ได้แก่
 - 3.1 รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน
 - 3.2 ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 10 คน

ขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ
เคมมิส และแม็กแท็กการ์ท (ประวิต เอราวรรณ์. 2545 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Kemmis and
McTaggart. 1988 : 11-15) ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย การวางแผน
(Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกต (Observation) การสะท้อนผล (Reflection) ซึ่งมี

ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา จากการสังเกตนักเรียน การสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกในลักษณะของการขาดความสามัคคี ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุอันแท้จริงที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ดังกล่าว สาเหตุเบื้องต้นน่าจะเกิดจากปัจจัยบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ชุมชน ครอบครัวที่นักเรียนอาศัยอยู่อันหมายถึงการประสบปัญหาขาดแคลนคุณค่าทางจิตใจ คุณธรรม จริยธรรมอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตจึงทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาดังกล่าว กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเห็นสอดคล้องกันว่าจะต้องร่วมมือกันดำเนินการแก้ไข โดยการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามสภาพปัจจุบันปัญหา และความจำเป็นที่ได้จากการวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงของนักเรียนในโรงเรียน

1.2 กิจกรรมในการพัฒนา คือ

1.2.1 การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

1.2.2 การเยี่ยมบ้านนักเรียน

1.3 แผนปฏิบัติการ (Action Plan) เป็นการกำหนดรายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน กิจกรรมการพัฒนา เป้าหมายกิจกรรม ระยะเวลา ผู้เกี่ยวข้อง วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวม และแหล่งข้อมูล โดยเสนอในตาราง 1 และตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 1 แผนปฏิบัติการการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียน โรงเรียนเลิงนทา อำเภอเลิงนทา จังหวัดยโสธร งบประมาณปี 1

กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง	การเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล
1. การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	- เพื่อให้ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี	1 – 12 พฤศจิกายน 2553	- ผู้ศึกษาค้นคว้า - ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - กลุ่มเป้าหมาย	- การสัมภาษณ์	- แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 1,2	- ผู้ศึกษาค้นคว้า - ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - กลุ่มเป้าหมาย
2. การเยี่ยมบ้านนักเรียน	- เพื่อติดตามนักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี	16 พฤศจิกายน 2553 ถึง 31 ธันวาคม 2553	- ผู้ศึกษาค้นคว้า - ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ให้ข้อมูล - กลุ่มเป้าหมาย	- การสังเกต - การสัมภาษณ์	- แบบสังเกต - แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 3	- ผู้ศึกษาค้นคว้า - ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ให้ข้อมูล - กลุ่มเป้าหมาย

2. การปฏิบัติ (Action) ดำเนินการ ดังนี้

ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ โดยผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานร่วมดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในปฏิทินจนครบทุกกิจกรรมตามที่ระบุไว้ โดยดำเนินกิจกรรมตามลำดับ ดังนี้

1. การอบรมพัฒนาพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า เป็นข้าราชการครูทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 จำนวน 1 คน ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 จำนวน 4 คน ในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 ถึงวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียน โรงเรียน เลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

1.2 ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติให้ชัดเจน เช่น ขึ้นดำเนินงาน ติดตามผล ประเมินผล สรุปเป็นกิจกรรม และขั้นตอนที่จะปฏิบัติร่วมกัน

1.3 มอบหมายให้ตัวแทนครู และนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมร่วมกัน

1.4 เขียนแผนงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

1.5 กำหนดระยะเวลาของการดำเนินงานตามแผน

1.6 นำกลยุทธ์ที่ร่วมกันกำหนดขึ้นสู่การปฏิบัติ

1.7 บันทึกเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นและปัญหา

อุปสรรคที่พบเห็น

1.8 ตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผล

1.9 รายงานความก้าวหน้าของการพัฒนาต่อผู้บริหาร

1.10 วางแผนปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในวงรอบที่ 2

2. การเยี่ยมบ้านนักเรียน มีเป้าหมายเพื่อติดตามนักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี ดำเนินการระหว่างวันที่ 16 พฤศจิกายน 2553 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2553 ช่วงระยะเวลาในการเข้าเยี่ยมระหว่างเวลา 15.00 น. ถึงเวลา 18.00 น. โดยวันที่เข้าเยี่ยมบ้านนักเรียนยึดหยุ่นตามความสะดวกของผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองได้จัดเวลาในการพบปะกับกลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้า

3. การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตผลการปฏิบัติหรือการเก็บรวบรวมข้อมูล หรือการเก็บหลักฐานของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ระหว่างดำเนินการตามแผนว่า มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร โดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้แก่ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือเพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินการพัฒนาให้เหมาะสมในวงจรต่อไป

4. การสะท้อนผล (Reflection) ดำเนินการ ดังนี้

ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้านำผลของการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนจากกลยุทธ์ 2 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) การอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และ 2) การเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยใช้วิธีการจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และการสัมภาษณ์ครู,นักเรียน และผู้ปกครอง มาประชุมร่วมกันวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ ร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าในการปรับแผนใหม่ ทั้งที่เป็นจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และจุดแข็งที่ต้องเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะทำให้ได้แผนใหม่ที่ปรับแล้ว (Revised Plan) เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ต่อไป

ตาราง 2 แผนปฏิบัติการการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียน โรงเรียนเลิงนกา อำเภอเลิงนกา จังหวัดยโสธร วงรอบที่ 2

กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง	การเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล
1. การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	- เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	1 – 23 มกราคม 2554	- ผู้ศึกษาค้นคว้า - ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - กลุ่มเป้าหมาย	- การสัมภาษณ์	- แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 1,2	- ผู้ศึกษาค้นคว้า - ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - กลุ่มเป้าหมาย
2. การเยี่ยมบ้านนักเรียน	- เพื่อติดตามนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่พัฒนาขึ้นเท่าที่ควรให้มีการพัฒนาให้ดีขึ้นให้มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี	24 มกราคม 2554 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2554	- ผู้ศึกษาค้นคว้า - ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ให้ข้อมูล - กลุ่มเป้าหมาย	- การสังเกต - การสัมภาษณ์	- แบบสังเกต - แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 3	- ผู้ศึกษาค้นคว้า - ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ให้ข้อมูล - กลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเภทของเครื่องมือ มี 2 ประเภท คือ
 - 1.1 แบบสังเกต จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
 - 1.2 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่
 - 1.2.1 แบบสัมภาษณ์ครู
 - 1.2.2 แบบสัมภาษณ์นักเรียน
 - 1.2.3 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
2. วิธีสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 วิธีสร้างเครื่องมือ
 - 2.1.1 แบบสังเกต จำนวน 1 ฉบับ ดำเนินการสร้าง ดังนี้
 - 2.1.1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตของบุญชม ศรีสะอาด (2543 : 74-78)
 - 2.1.1.2 ดำเนินการสร้างแบบสังเกตฉบับร่างตามขอบข่ายที่ศึกษาให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด และนิยามศัพท์
 - 2.1.1.3 ผู้ศึกษาค้นคว้านำแบบสังเกตฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมในการใช้ภาษาและให้ข้อเสนอแนะ
 - 2.1.1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ และให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
 - 2.1.1.5 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง หากมีข้อเสนอแนะก็ปรับปรุงแก้ไข
 - 2.1.1.6 จัดทำแบบสังเกตฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วถูกต้องครบถ้วน เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป
 - 2.1.2 แบบสัมภาษณ์ทั้ง 3 ฉบับ ดำเนินการสร้าง ดังนี้
 - 2.1.2.1 ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2543 : 74-78)
 - 2.1.2.2 ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างตามขอบข่ายที่ศึกษาให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด และนิยามศัพท์
 - 2.1.2.3 ผู้ศึกษาค้นคว้านำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมในการใช้ภาษาและให้ข้อเสนอแนะ

2.1.2.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาชั้นคัว แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ และให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.1.2.5 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง หากมีข้อเสนอแนะก็ปรับปรุงแก้ไข

2.1.2.6 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วถูกต้องครบถ้วน เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือทุกประเภทได้รับการตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้า แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหาตามกรอบการศึกษาชั้นคัว ซึ่งรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

2.1 อาจารย์เดชา จันดาพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีแก้วประชาสรรค์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

2.2 อาจารย์สุภัทรา บุญยิ่ง ครูชำนาญการ โรงเรียนศรีแก้วประชาสรรค์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

2.3 อาจารย์สตรีรัตน์ บุญวิทย์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเลิงนกทา
ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2554 โดยดำเนินการเป็น 2 วงรอบดังนี้

วงรอบที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2553

วงรอบที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2554 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2554

2. การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยในวงรอบที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 1 – 12 พฤศจิกายน 2553 และในวงรอบที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 1 – 23 มกราคม 2554

3. การเยี่ยมบ้านนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ โดยในวงรอบที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2553 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2553 และในวงรอบที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 24 มกราคม 2554 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2554

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ มาตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้าหรือหลายมิติ (Triangulation Technique) ดังนี้

1.1 มิติด้านผู้ให้ข้อมูล ซึ่งได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีสภาพต่างกัน คือ ผู้ปกครอง นักเรียน เป็นต้น

1.2 มิติด้านวิธีการ คือ จากการสังเกต และการสัมภาษณ์

1.3 มิติด้านเวลา คือ ก่อนการดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการ และหลังการดำเนินการ

2. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้านำข้อมูลมาศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่รวบรวมไว้ทั้งหมดหลาย ๆ รอบ (Read and Re - Read) แล้วหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเหล่านั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพื่อกำหนดทิศทาง (Trend) แล้ววิเคราะห์และแปลผล โดยอิงกรอบการศึกษา คือ พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ ตามกรอบการศึกษา แล้วทำการวิเคราะห์สรุปผลการศึกษาค้นคว้า พร้อมนำเสนอโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และอ้างอิงข้อมูลบางส่วนด้วยตารางที่เป็นที่มาของข้อสรุปนั้น

บทที่ 4

ผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความสามัคคี โรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ 2 วงรอบ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้เสนอผลการศึกษาดังนี้

1. การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1
2. การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1
3. การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2
4. การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2

การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความสามัคคีโรงเรียน เลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ได้ดำเนินการพัฒนาโดยกำหนดกรอบในการพัฒนาไว้ คือ ด้านความสามัคคี โดยกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา 2 กลยุทธ์ได้แก่ การอบรมพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และการเยี่ยมบ้านนักเรียน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ปฏิบัติตาม กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการและกลยุทธ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาโดยกลยุทธ์การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน มีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งสภาพปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขปรับปรุงงานให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความเข้าใจในการดำเนินการการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนไปในทางเดียวกันตามกรอบการศึกษาค้นคว้า คือ ด้านความสามัคคี ได้แก่ ความร่วมมือกันในการทำงานหรือการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันให้สำเร็จ การร่วมมือกันบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม การรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวมและหน้าที่ต่อสังคม มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในกลุ่ม โดยผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการนำเอาปัญหาที่ได้จากการศึกษา สภาพปัจจุบัน นำปัญหามาค้นหาสาเหตุของปัญหา เพื่อที่จะได้ทราบสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหของระบบต่อไป เริ่มดำเนินการในระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 ที่ห้องประชุมโรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มีรายละเอียดดังนี้

การดำเนินการประชุมระดมสมองและชี้แจงทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า เป็นข้าราชการครูทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8

ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 จำนวน 4 คน ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ครูผู้สอนกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสุขศึกษา พลศึกษา และครูผู้สอนกลุ่มสาระศิลปะ ในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 เวลา 10.00 น.-11.30 น. ผู้บริหารได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับครู อาจารย์ ถึงสภาพปัญหาของโรงเรียนเลิงนทาทที่ได้จากการสังเกต การสอบถาม การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ และจากการรายงานผลการปฏิบัติงานของงานส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมนักเรียน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลการพัฒนาโดยกลยุทธ์การอบรมพัฒนา พบว่า ปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนด้านความสามัคคี ที่ประชุมได้ข้อสรุปว่า ปัญหาดังกล่าวน่าจะมาจากสาเหตุดังนี้

- 1) การปล่อยปละละเลยของครูในโรงเรียนที่ไม่ได้ควบคุม กำกับ ให้ความรู้และไม่มีการพัฒนา คุณธรรมด้านดังกล่าวที่เป็นรูปธรรม
- 2) ปัญหาเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่มีฐานะยากจนไม่มีเวลาในการดูแล ให้การอบรมลูกหลานเท่าที่ควร
- 3) ปัญหาที่ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของความสามัคคี ของบุตรหลาน จากประเด็นปัญหาและสาเหตุดังกล่าว ประชานในที่ประชุมจึงชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ ของการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านความสามัคคีโรงเรียน เลิงนททา อำเภอเลิงนททา จังหวัดยโสธร ในการแก้ปัญหาและพัฒนาความสามัคคี ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาช่วย และกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้กำหนด แนวทางในการพัฒนาความสามัคคีของนักเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เช่น ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ดูแลนักเรียนใน ปกครอง สนับสนุน ส่งเสริมในด้านการศึกษากับนักเรียนในปกครอง ให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการพัฒนา อบรม นักเรียนให้เป็นคนดี ที่ประชุมได้สรุปประเด็นปัญหาที่พบและกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้พัฒนาการ ดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความสามัคคี คือ การอบรมพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และ การเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8รวม 45 คน กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติให้ชัดเจน เช่น ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนดำเนินงาน ติดตามผล ประเมินผลสรุปเป็นกิจกรรมและขั้นตอนที่จะปฏิบัติร่วมกัน
2. มอบหมายให้ตัวแทนครูและนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมร่วมกัน
3. เขียนแผนงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
4. กำหนดระยะเวลาของการดำเนินงานตามแผน
5. นำกลยุทธ์ที่ร่วมกันกำหนดขึ้นสู่การปฏิบัติทั้ง 2 กลยุทธ์ ได้แก่

5.1 การอบรมพัฒนา

5.2 การเชื่อมบ้านนักเรียน

6. ให้มีการบันทึกเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน และปัญหาอุปสรรคที่พบเห็นมาหาทางแก้ไขปรับปรุง

7. ตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล

8. รายงานความก้าวหน้าของการพัฒนาต่อผู้บริหาร

9. วางแผนปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในวงรอบที่ 2

หลังจากอบรมในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2553 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้สรุปผลการจัดกิจกรรมการอบรมพัฒนา ผลการอบรมของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ข้อสรุปว่า ในการอบรมในครั้งนี้วิทยากรได้นำเสนอโดยใช้สื่อวิดิทัศน์ โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจมาก ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานพัฒนา พอสรุปได้จากบันทึกการอบรมดังนี้

“...ผู้อำนวยการ ได้แจ้งให้ทราบว่าต้องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียน ผมเห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 นักเรียนโดยส่วนมากยังขาดการทำงานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งยังต้องแก้ไขอีกมาก...”

(กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า. 12 พฤศจิกายน 2553 : บันทึกการอบรม)

“...ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความสนใจและต้องการที่จะแก้ปัญหา และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี และขอให้ดำเนินการอย่างเร่งด่วน...”

(กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า. 12 พฤศจิกายน 2553 : บันทึกการอบรม)

“...เมื่อก่อนนักเรียนที่มีความสามัคคีดีมาก แต่ในปัจจุบันการทำงานเป็นกลุ่มหย่อนยานลงมาก อยากให้ปลูกฝังคุณธรรมด้านความสามัคคีให้นักเรียนให้มาก ๆ...”

(กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า. 12 พฤศจิกายน 2553 : บันทึกการอบรม)

“...ปัญหาด้านการขาดความสามัคคี ถือเป็นหน้าที่ของพวกเราที่จะต้องช่วยกันแก้ไข จะปล่อยให้ครูทำฝ่ายเดียวไม่ได้ ต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ทั้งทางโรงเรียน ทั้งตัวผู้ปกครองต้องร่วมกัน...”

(กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า. 12 พฤศจิกายน 2553 : บันทึกการอบรม)

สรุปผลการอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า กลุ่มเป้าหมาย พบว่าบรรลุเป้าหมายเป็นอย่างดี กล่าวคือกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจในปัญหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนเป็นอย่างดี เกี่ยวกับด้านความสามัคคี และมีความเห็นสอดคล้องกันในการกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้พัฒนาการดำเนินงานดังกล่าว โดยมีความตั้งใจที่จะร่วมมือในการแก้ปัญหา และพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีของนักเรียน โรงเรียนเลิงนกทาทุกคน

2. การพัฒนาโดยกลยุทธ์การเยี่ยมบ้านนักเรียน กลยุทธ์การออกเยี่ยมบ้านนักเรียน มีเป้าหมายเพื่อให้ศึกษาพฤติกรรมนักเรียนก่อนจัดกิจกรรมพัฒนา และติดตามพฤติกรรมนักเรียนหลังการดำเนินกิจกรรมพัฒนา ตลอดจนให้คำแนะนำผู้ปกครองเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ให้มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าออกเยี่ยมบ้านนักเรียนในช่วงเวลา 15.00 น. ถึงเวลา 18.00 น. วงรอบที่ 1 ระหว่าง วันที่ 16 พฤศจิกายน 2553 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2553 โดยการทำหนังสือถึงผู้ปกครองเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ และวันที่จะเข้าเยี่ยมบ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองตอบรับและจัดเวลาให้ในการเข้าเยี่ยมบ้านซึ่ง ได้ชี้ชัดหุ่นตามความสะดวกของผู้ปกครองและโอกาสของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า โดยการแบ่งนักเรียนเป็นคุ้มบ้านตามภูมิภานาที่ใกล้เคียงกันและกำหนดผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าที่รับผิดชอบเพื่อออกเยี่ยมบ้านนักเรียน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าใช้วิธีการการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน โดยการสร้างบรรยากาศและความเป็นมิตรที่ดี เพื่อไปสู่การให้ข้อมูลที่แท้จริงและสมบูรณ์

ผลการดำเนินการพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยินดีให้ความร่วมมือที่จะแก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียนให้ดีขึ้น โดยได้อบรม สั่งสอน ตักเตือนกำกับดูแลพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด จนทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมในทางที่ดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวนหนึ่ง พฤติกรรมยังไม่ดีขึ้น หรือดีขึ้นแต่ยังไม่ถาวร ซึ่งเห็นได้ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...คุณครู...ฉันเป็นยายของนักเรียน พ่อ-แม่เขาหย่าร้างกันแยกกันอยู่ ยายก็มีอายุมากตามหลานไม่ทันแล้ว นักเรียนเป็นคนที่ชอบโกหก และชอบขู่ว่าจะบอกกับเพื่อน ยายตักเตือนเขาเป็นประจำ..แต่เดี๋ยวนี้เขาช่วยงานบ้านยายได้บ้างแล้ว ผ่ากคุณครูกวาดขันให้ด้วย...”

(ผู้ปกครองนักเรียนคนที่ 1. 16 พฤศจิกายน 2553 : การสัมภาษณ์)

“...ต่อไปนี่ผมต้องเอาใจใส่สนใจความประพฤติลูกมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาผมไม่ค่อยให้เวลาแก่ลูก พอรู้ว่าลูกเป็นคนประพฤติไม่เรียบร้อย รู้สึกเสียใจมาก และขอบคุณที่ครูช่วยบอก...”

(ผู้ปกครองนักเรียนคนที่ 2. 16 พฤศจิกายน 2553 : การสัมภาษณ์)

“...คุณครู...แต่ก่อนนักเรียนไม่ยอมไปโรงเรียนเลย มีเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อยๆ ก็ดักเตือน ลูกอยู่เป็นประจำ จากที่ได้เข้าร่วมการอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ลูกศิษย์ก็เริ่มมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ไปโรงเรียนแค่วันเช้า ไม่ขาดเรียน ดิฉันก็คอยเอาใจใส่ ให้ความอบอุ่นและเฝ้าสังเกตพฤติกรรม อยู่ตลอดเวลา...”

(ผู้ปกครองนักเรียนคนที่ 3. 16 พฤศจิกายน 2553 : การสัมภาษณ์)

“...นักเรียนสนใจเข้าร่วมอบรม ช่วยกันทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือกันไม่เอาเปรียบกัน ถ้าได้อย่างนี้ก็ดี เรื่องการทะเลาะวิวาท เรื่องความแตกสามัคคีผมเชื่อว่าน่าจะมีน้อยลง และสังคมเรา ในอนาคตเรื่องนี้คงจะพัฒนาขึ้น...”

(ผู้ปกครองนักเรียนคนที่ 4. 19 พฤศจิกายน 2553 : การสัมภาษณ์)

“...ลูกของผมไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในด้านความประพฤติแต่เรื่องการเรียน แก่ไม่ค่อยสนใจเท่าไร หนังสือก็ไม่เคยอ่าน ผมก็พยายามดักเตือนแต่แกคงหัวไม่ตี แค่ไปโรงเรียนทุกวัน ผมก็พอใจแล้ว...”

(ผู้ปกครองนักเรียนคนที่ 5. 19 พฤศจิกายน 2553 : การสัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า นักเรียนมีการแก้ไขและปรับปรุง พฤติกรรมให้ดีขึ้น โดยได้อบรมสั่งสอน ดักเตือนกำกับดูแลพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด แต่ยังมีนักเรียนอีกส่วนหนึ่งที่ยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ต้องได้รับการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในวงรอบที่ 2 ต่อไป

การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสามัคคีของ นักเรียนโรงเรียนเลิงนกา อำเภอลองนกา จังหวัดยโสธร ได้ดำเนินการในวงรอบที่ 1 วันที่ 1 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ถึงวันที่ 31 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 โดยกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าร่วมกันประชุมปรึกษาหารือ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานนำมาสรุปผลในเชิงคุณภาพ หลังสิ้นสุดในวงรอบที่ 1 พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ให้มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมตามที่กำหนดไว้ โดยใช้นวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พฤติกรรมจากการดำเนินงานตามกลยุทธ์ 2 กิจกรรมคือ กิจกรรมการอบรมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน และการนิเทศติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานตาม

แผนปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 แต่ละกิจกรรมยังมีข้อบกพร่องและการดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ดังนี้คือ จากการบันทึก การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมปรากฏว่า นักเรียนมีการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของทางโรงเรียน และต่อสังคม นักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และตระหนักในปัญหาาร่วมกัน นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครูและเพื่อน ๆ นักเรียน มีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมเป็นผ่านการประเมิน รวม 30 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ส่วนนักเรียนมีความรับผิดชอบ มีการทำงานเป็นกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพยังมีคจามประพตติที่ไม่เหมาะสมจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 นักเรียนมีน้ำใจดีและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีนักเรียนที่ยังมีพฤติกรรมไม่ถาวร จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 นักเรียนมีการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ มีนักเรียนที่ยังประพตติคนไม่เหมาะสม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และนักเรียนมีการแบ่งแยกพวกเขาพวกเขา นักเรียนกลุ่มเป้าหมายยังมีความประพตติที่ไม่เหมาะสม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 จากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 45 คน

สรุปได้ว่า วงรอบที่ 1 มีเป้าหมายเพื่อให้ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีโดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมการอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน กิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและแบบสัมภาษณ์ ผลการประเมินในวงรอบที่ 1 จำแนกตามกรอบการศึกษาค้นคว้า พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม ตามกรอบแนวความคิดดังนี้

1. นักเรียนให้ความร่วมมือกันในการทำงาน และทำกิจกรรมร่วมกันได้จนสำเร็จ
2. นักเรียนให้ความร่วมมือกันบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม
3. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวม

แต่มิ่่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายบางคนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องความรับผิดชอบ มีการทำงานเป็นกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ยังไม่สามารถทำงานเป็นกลุ่มให้สำเร็จลุล่วง นักเรียนยังขาดน้ำใจและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการแบ่งแยกพวกเขาพวกเขา ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในวงรอบที่ 2 ต่อไป

การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2

จากข้อค้นพบจากข้อมูลการบันทึกการประชุม การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จากการดำเนินงานตามวงรอบที่ 1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้วิเคราะห์ข้อมูลและสะท้อนผลจากการพัฒนาในวงรอบที่ 1 พบว่าจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายนำพอใจจำนวน 30 คน แต่ยังมีนักเรียนจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการพิจารณาในส่วนของเนื้อหาและวิธีการสอนว่าควรมีการปรับเปลี่ยนอย่างไรหรือไม่ โดยที่ประชุมมีมติให้คงวิธีการอบรมไว้ แต่ให้เปลี่ยนเพียงเนื้อหาในวิธีการอบรมให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ทำการศึกษาเชื่อว่า หากได้มีการพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง จะทำให้นักเรียนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้เกือบทั้งหมด ทั้งนี้การดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในวงรอบที่ 2 นี้ ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าได้นำขั้นตอนบางขั้นตอนในวงรอบที่ 1 มาพัฒนาอีกครั้ง บางขั้นตอนผู้ทำศึกษาก็ได้ตัดบางขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนออกไป โดยใช้เวลาการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 15 มกราคม 2554 ถึง 15 กุมภาพันธ์ 2554 โดยสามารถสรุปผลการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ดังนี้คือ

1. การจัดการอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

จากดำเนินการจัดกิจกรรมในวงรอบที่ 1 ยังมีความบกพร่อง นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมยังไม่ตรงตามที่คาดหวังไว้จึงมีการดำเนินการในวงรอบที่ 2 เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม และได้รับความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม โดยการจัดกิจกรรมการอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้วยวิธีการจัดอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนพร้อมกับนิมนต์พระมาแสดงพระธรรมเทศนา และนำนักเรียนปฏิบัติธรรมที่หอประชุมของโรงเรียน ตั้งแต่เวลา 13.00 น. ถึงเวลา 16.00 น. เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการจัดกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การดำเนินการพัฒนาโดยกิจกรรมการอบรมพัฒนา

มีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความเข้าใจในการดำเนินการพัฒนาการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสามัคคีของนักเรียนไปในทางเดียวกันในการส่งเสริมความสามัคคี ตามกรอบการศึกษาค้นคว้า ดำเนินการอบรมเพื่อรับทราบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุงพัฒนางานร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า

ผลการดำเนินงานพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจไปในทางเดียวกัน สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และสามารถทำให้ดำเนินการไปตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ พอสรุปได้ดังนี้

“...ให้ครูหมั่นดูแลนักเรียนอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะครูประจำชั้น...”

(กลุ่มเป้าหมาย. 23 มกราคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...ทำให้นักเรียนคูมีระเบียบขึ้น ครูและผู้พบเห็นชมเชย...”

(กลุ่มเป้าหมาย. 23 มกราคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...คิดว่าเป็นการดี เพราะนักเรียนจะได้มีความสามัคคีเป็นตัวอย่างให้เห็นกันทั้งโรงเรียน...”

(กลุ่มเป้าหมาย. 23 มกราคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...คิดว่ามีประโยชน์มากที่สุด ที่ฝึกให้นักเรียนมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อนักเรียนจะได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น...”

(กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า. 23 มกราคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น มีน้ำใจต่อผู้อื่น ไม่แบ่งแยกพวกเราพวกเขา...”

(กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า. 23 มกราคม 2554 : การสัมภาษณ์)

สรุปผลการดำเนินกิจกรรมการจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้นในวงรอบที่ 2 ปรากฏว่า นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสามัคคี ได้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ทุกประการ ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามที่พึงประสงค์

2. การเยี่ยมบ้านนักเรียน

กิจกรรมการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนในวงรอบที่ 2 มีเป้าหมายเพื่อติดตามพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่ถาวร และยังไม่พัฒนาขึ้นเท่าที่ควร หลังการดำเนินกิจกรรมพัฒนา และให้คำแนะนำผู้ปกครองจนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ให้มีพฤติกรรมตามกรอบที่กำหนดไว้ โดยกลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้า และกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าออกเยี่ยมบ้านนักเรียนในช่วงเวลาหลังเลิกเรียน ระหว่างวันที่ 1 – 15 กุมภาพันธ์ 2554 โดยวิธีการการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ดังนี้

“...หลานของฉันไม่ค่อยได้อยู่กับพ่อกับแม่เพราะพ่อแม่ต้องไปทำงานต่างจังหวัด ไม่มีเวลาบอกสอนลูก ตาและยายบอกสอนก็ไม่รับฟัง บางครั้งก็เถียงเสียงดังแต่เดี๋ยวนี้ดีขึ้นกว่าเดิม...”

(ผู้ปกครองนักเรียนคนที่ 1. 8 กุมภาพันธ์ 2554 : การสัมภาษณ์)

“...ลูกของฉันไม่ค่อยทำงานร่วมกับคนอื่น แต่พอได้อบรมมา ลูกของฉันรู้จักทำงานกับเพื่อน ตอนนี้รู้สึกที่ดีขึ้นกว่าเดิม...”

(ผู้ปกครองนักเรียนคนที่ 2. 8 กุมภาพันธ์ 2554 : การสัมภาษณ์)

“...คุณครูหลานของฉันพ่อกับแม่มันเลิกกันตั้งแต่ยังเล็ก ตอนนี้แม่มันไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ ปล่อยให้ฉันเลี้ยงหลาน เงินไม่ค่อยมี เวลาชายบอกสอนให้ทำการบ้านหลานเดินหนีโดยปัสพอใจ แต่เดี๋ยวนี้เห็นหลานสนใจอ่านหนังสือบ้างแล้ว...”

(ผู้ปกครองนักเรียนคนที่ 3. 8 กุมภาพันธ์ 2554 : การสัมภาษณ์)

“...คุณครู...แต่ก่อนลูกดิฉันมีเรื่องทะเลาะกับเพื่อนหลายครั้ง ชอบแบ่งแยกพวกเขาพวกเรา ไม่ชอบทำงานร่วมกับคนอื่น แต่เดี๋ยวนี้ลูกดิฉันดีขึ้นมีเพื่อนมาทำงานที่บ้านหลายครั้งแล้ว...”

(ผู้ปกครองนักเรียนคนที่ 4. 9 กุมภาพันธ์ 2554 : การสัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า นักเรียนมีการแก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมให้ดีขึ้น โดยได้อบรม สั่งสอน ดักเตือนกำกับดูแลพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด จนทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมดีขึ้น

การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2

การพัฒนาการดำเนินเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสามัคคี ของนักเรียน โรงเรียนเลิงนทกา อำเภอเลิงนทกา จังหวัดยโสธร มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรม นักเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้ร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับผู้อำนวยการ โรงเรียน และคณะครูเพื่อเชิญชวนเป็นกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและหาทางแก้ไข ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ชี้แจงแนะนำ เพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นความจำเป็นในการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ที่ประชุมมีมติให้ ดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามกรอบคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และใช้ กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ กิจกรรมการอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และการเยี่ยมบ้าน นักเรียน ดำเนินการตามหลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) โดยดำเนินการ 2 วงรอบ ผลปรากฏดังนี้

1. นักเรียนให้ความร่วมมือกันในการทำงาน และทำกิจกรรมร่วมกันได้จนสำเร็จ
2. นักเรียนให้ความร่วมมือกันบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม

3. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวม

สรุปผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียน เลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีคุณธรรม จริยธรรม ตามกรอบของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่โรงเรียนกำหนดไว้ โดยใช้กลยุทธ์และกิจกรรมในการพัฒนา คือ กิจกรรมการอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และการเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยดำเนินเป็นกระบวนการ มีขั้นตอนที่ชัดเจน ติดตามนิเทศอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เพื่อให้เกิดความรักความศรัทธา มีจิตสำนึกที่ดีในตัวของนักเรียนในวงรอบที่ 2 และมองเห็นคุณค่าคุณธรรม จริยธรรมที่ดำรง และถือได้ว่ากิจกรรมได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่พอใจอย่างยิ่ง

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความสามัคคี โรงเรียนเลิงนงทา อำเภอเลิงนงทา จังหวัดยโสธร ผู้ศึกษาค้นคว้าเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสามัคคีของนักเรียน โรงเรียนเลิงนงทา อำเภอเลิงนงทา จังหวัดยโสธร

สรุปผล

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านความสามัคคี โรงเรียนเลิงนงทา อำเภอเลิงนงทา จังหวัดยโสธร โดยใช้กลยุทธ์การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และการเยี่ยมบ้านนักเรียน ดำเนินการพัฒนา 2 วงรอบ สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ ดังนี้

1. ผลการดำเนินการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

ผลการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 45 คน ผ่านการพัฒนาในวงรอบที่ 1 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้กลยุทธ์การอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และกลยุทธ์การเยี่ยมบ้านนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมด้านนี้ดีขึ้น โดยมีพฤติกรรม ดังนี้

1. นักเรียนให้ความร่วมมือกันในการทำงานและทำกิจกรรมร่วมกัน ได้จนสำเร็จ
2. นักเรียนให้ความร่วมมือกันบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม
3. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวม
4. มีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

แต่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายบางคนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องความรับผิดชอบมีการทำงานเป็นกลุ่มให้สำเร็จจุดมุ่งอย่างมีประสิทธิภาพยังไม่สามารถทำงานเป็นกลุ่มให้สำเร็จจุดมุ่ง นักเรียนยังขาดน้ำใจและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ผลการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 พบว่า นักเรียนมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมากขึ้นและสามารถทำงานให้สำเร็จได้ โดยนักเรียนที่ผ่านการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ยังคงรักษาการพัฒนาได้ดีมีการพัฒนาดีขึ้นกว่าในวงรอบที่ 1 ส่วนนักเรียนที่ไม่ผ่านการพัฒนาในวงรอบที่ 1 จำนวน 15 คน มีผลการพัฒนาได้เป็นที่น่าพอใจในระดับสูง นักเรียนมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มเป้าหมายในระดับที่น่าพอใจ

อภิปรายผล

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านความสามัคคี โรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนตามแนวคิดของเคมมิส และแม็กแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart) 4 ขั้นตอน แต่ละขั้นประกอบไปด้วยการวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection) (ประวิต เอรารธรรม, 2545 : 15) ในการพัฒนาครั้งนี้ได้ดำเนินการพัฒนา 2 วงรอบ พบว่า โรงเรียนประสบกับปัญหาการขาดความสามัคคีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 ที่มีนักเรียนทั้งหมด จำนวน 45 คน ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงเป็นการแก้ไขปัญหาคาดคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนทั้งหมด คือ จำนวน 45 คน นักเรียนมีพฤติกรรมขาดคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี คือ นักเรียนขาดการทำงานด้วยความพร้อมเพรียงกัน ขาดการทำงานที่ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ และนักเรียนทะเลาะวิวาท เอารัดเอาเปรียบกัน โดยมีการจัดกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา คือ กิจกรรมอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธรด้านความสามัคคีของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาการอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และการเยี่ยมบ้านนักเรียน พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินการตามกิจกรรมพัฒนาเพื่อพัฒนาความสามัคคีของนักเรียนอย่างจริงจัง เห็นความสำคัญของการพัฒนา การดำเนินงานเพื่อพัฒนาความสามัคคีของนักเรียน ซึ่งเป็นการดำเนินงานเสริมสร้างด้านความสามัคคีของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นรูปธรรมต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การให้ความสำคัญของการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาการดำเนินงาน

เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนไม่น้อยกว่าการพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนนักเรียนมีการทำงานด้วยความพร้อมเพรียงกัน นักเรียนมีการทำงานที่ร่วมใจกันปฏิบัติงาน ให้บรรลุผลตามที่ต้องการและนักเรียนไม่ทะเลาะวิวาท ไม่เอาัดเขาเปรียบกันส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาของชาติ ปัญหาพฤติกรรมด้านความสามัคคีของนักเรียน โรงเรียนเทิงนภทา อำเภอเทิงนภทา จังหวัดยโสธร จากกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1-2 ได้วิเคราะห์ปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยเชิญครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนรับทราบรู้ปัญหา สร้างความเข้าใจเพื่อหาแนวทางแก้ไขและข้อตกลงในการแก้ปัญหาร่วมกันให้การยกย่องชมเชยและให้รางวัลสำหรับนักเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี โดยครู และนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน การให้คำปรึกษา คำแนะนำสร้างความใกล้ชิด ความอบอุ่น ความมั่นใจให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนรู้จักตนเองเป็นอย่างดี และไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทราบความเป็นอยู่ของนักเรียน สอบถามปัญหา ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนเพื่อร่วมช่วยกันแก้ปัญหาของนักเรียน ทำให้การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพส่งผลต่อการแก้ปัญหามาตรกกรรมนักเรียน คือ ด้านความสามัคคี

จากการใช้กลยุทธ์การพัฒนาการอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และการเยี่ยมบ้านนักเรียนดังกล่าวมาแล้วนั้น สามารถอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. จากการใช้กลยุทธ์การอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยผู้บริหาร

สถานศึกษาจัดการประชุมให้กับบุคลากรได้มีส่วนร่วม โดยใช้กลยุทธ์และกิจกรรมในการพัฒนาที่โรงเรียนกำหนดไว้ ให้ครูประจำชั้นและครูผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เช่น กิจกรรมเชิญพระวิทยากรมาอบรมที่โรงเรียน การพัฒนาตามกลยุทธ์ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีคุณธรรม จริยธรรมไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของอำนาจ เดชชัย (2542 : 12) ที่ระบุว่า การฝึกอบรมเป็นการจัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และมีความชำนาญ มีความรู้ความเข้าใจมีความตระหนักในบางเรื่องที่กำหนดเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไปในทางที่ต้องการ

2. จากการใช้กลยุทธ์การเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยครูประจำชั้นได้จัดกิจกรรม

เยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อเป็นการออกติดตามนักเรียน ตลอดจนให้คำแนะนำผู้ปกครองในการช่วยดูแลบุตรหลานของตน จากการพัฒนาที่นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของประยูร ภูพันธ์หงษ์ (2543 : 10) ที่ระบุว่า การนิเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะช่วยเหลือปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องให้มีการพัฒนา

การทำงานทั้งกระบวนการ วิธีการทำงาน ความคิดสร้างสรรค์ การประสานสัมพันธ์ร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำในการทำงานเป็นหมู่คณะ ตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจกับบุคลากรทุก ๆ ฝ่าย เกิดความงอกงามทางวิชาชีพครู สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการสนับสนุนให้ครูในระดับชั้นอื่น ๆ ขยายผลการดำเนินการเพื่อพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อจะเป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้งโรงเรียน

1.2 ครูปฏิบัติการสอนควรใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการติดตามประเมินผล เพื่อให้ผลการจัดกิจกรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างถูกต้อง และเกิดผลดีกับนักเรียนในระยะยาว

1.3 ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีหรือในด้านอื่น ๆ ควร ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมและใกล้ชิดกับการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยโดยหารูปแบบการสอนอื่น ๆ ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่และปัจจัยในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนา

2.2 ควรทำการศึกษาว่าคุณธรรม จริยธรรมที่ได้พัฒนาไว้นั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด หากนักเรียนขาดการพัฒนาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2545.
- _____. แนวทางการพัฒนาจริยธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.
- _____. หลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พรินทวามกราฟฟิค, 2542.
- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. การบริหารทรัพยากรมนุษย์. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- ชลฤดี เข้มจินดา. การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านการประหยัดของนักเรียนโรงเรียนนครบุรีวิทยา อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- ชัยพร วิชชาวุธ. รายงานผลการวิจัยทุนโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่องพฤติกรรม จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ซารี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โสภณการพิมพ์, 2542.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. ตำนานจิตวิทยา : การพัฒนาจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- ทิตนา แคมมณี. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์, 2542.
- นวลศิริ เปาโรหิต. "จะสร้างวินัยให้นักเรียนยอมรับได้อย่างไร," แนะแนว. 31(167) : 31-34 ; มีนาคม, 2540.
- นีออน พินประคิษฐ์. จริยธรรม : ทฤษฎีและการพัฒนา. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542.
- บัณฑิต พัดเย็น. การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสมุทรสาคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

- ประยูร ภูพันธ์หงษ์. การติดตามนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- ประวิต เอรารวรรณ์. การวิจัยปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : คอกหญ้า, 2545.
- . การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research). ขอนแก่น : คลังนาวิทวิทยา, 2547.
- ปรีชา ศรีามพัคค์. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2527.
- ปรีชา ริโยธา. การพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้
โครงการการพัฒนาจิต ในโรงเรียนบ้านแฝกโนนสำราญ สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม, 2544.
- พระครูถาวร โปธารักษ์ ปรานี. การพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนวัดลี้รัฐคอน อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- พระครูสมุห์สมหมาย ผาคำ. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนบ้านไผ่ อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. การศึกษา
ค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- พัฒนา ว่องธนากร. การดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนโกวิทจ่าง
เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. ความรู้คู่คุณธรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
2537.
- สังัด หงส์พันธ์. การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านตรงต่อเวลา
โรงเรียนเทศบาลวัดบูรพาภิราม อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- สมบัติ บุญประคม. “ครูกับการวิจัยในชั้นเรียน,” วิชาการ. 5(10) : 6-8 ; ตุลาคม, 2545.
- สมพร เพียรสร้าง. การพัฒนาดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง
ของนักเรียน โรงเรียนบ้านบ่อโนนมะคำวิทยาการ อำเภอภมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์.
การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.

- สมภพ อินทรจันทร์. ความต้องการนิเทศภายในโรงเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- सानนท์ ฉายเรืองโชติ. “คุณธรรม,” วิชาการ. 4(3) : 39-40 ; มีนาคม, 2544.
- สาโรช บัวศรี. การศึกษาและจริยธรรม ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการจัดสร้างอนุสาวรีย์ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี และงานยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2549.
- สุธีรัตน์ วงศ์ป้อม. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบบรรยากาศในโรงเรียนกับการปฏิบัติกร นิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.
- สุรัตยา สาคมิตร. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- สุธีรัตน์ พันธุ์ดี. การศึกษาจริยธรรมที่ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- อภิชัย แสงวิมาน. การศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีและความสามานฉันท์ของประชาชนที่มีต่อ ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารท้องถิ่นกับสมาชิกสภาเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- อันธิกา วงศ์จำปา. การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.
- อินดา ศิริวรรณ. “ครูต้องอยู่ด้วยธรรม,” พุทธจักร. 59(11) : 47-48 ; พฤศจิกายน, 2548.
———. พื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุทรไพศาล, 2544.
- อานวย เฉลยชัยศรี. “การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา,” ข้าราชการครู. 19(4) : 12-13 ; เมษายน-พฤษภาคม, 2542.
- อำไพ สุจริตกุล. คุณธรรมครูไทย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- Cranley, Mary Elizabeth. “Tessaban School : The Moral Life of a Thai Primary School,” Dissertation Abstracts International. 64(05) : 1531-A ; November, 2003.
- Hether, Christine Anne. “The Moral Reasoning of High School Seniors from Diverse Educational Settings,” Dissertation Abstracts International. 63(02) : 1060-B ; August, 2002.

Osguthorpe, Richard D. "On the Relationship Between the Moral Character of a Teacher and the Moral Development of a Student," Dissertation Abstracts International. 66(08) : 2875-A ; Febuary, 2006.

ภาคผนวก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสังเกต
แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี
ของนักเรียน โรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง

แบบสังเกตฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในเรื่องการแสดงออกในด้านความสามัคคีของนักเรียน ลักษณะเป็นแบบสังเกตสำหรับกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ได้สังเกตและแสดงความคิดเห็นเชิงรายละเอียด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุล ผู้ถูกสังเกต
2. สังเกตเมื่อวันที่เดือนพ.ศ.
3. สถานที่สังเกต

ตอนที่ 2 รายการสังเกต

รายการพฤติกรรมที่สังเกต	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
นักเรียนมีการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของทางโรงเรียน และต่อสังคม 1. การมาร่วมกิจกรรมตรงต่อเวลา 2. ความตั้งใจในการฟังการอบรม 3. มีความตั้งใจในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
นักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และตระหนักในปัญหา ร่วมกัน 4. มีการช่วยเหลือผู้อื่นในการทำงาน 5. มีการให้กำลังใจเพื่อนในกลุ่ม 6. ให้คำปรึกษากับเพื่อนในกลุ่ม				

รายการพฤติกรรมที่สังเกต	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
<p><u>นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีการทำงานเป็นกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ</u></p> <p>7. มีการทำงานเป็นกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>8. มีการประชุมปรึกษาหารือภายในกลุ่ม</p> <p>9. มีการแบ่งงานกันภายในกลุ่ม</p>				
<p><u>นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครูและเพื่อนๆหรือคนอื่นๆอย่างสม่ำเสมอ</u></p> <p>10. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครู</p> <p>11. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน</p> <p>12. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนอื่นๆ</p>				
<p><u>นักเรียนมีน้ำใจดีและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน</u></p> <p>13. มีน้ำใจดีและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน</p> <p>14. แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน</p> <p>15. ช่วยกันทำงานอย่างตั้งใจ</p>				
<p><u>นักเรียนมีการแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกัน</u></p> <p>16. มีการแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกัน</p> <p>17. มีการประชุมปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น</p> <p>18. สมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือกันแก้ปัญหา</p>				
<p><u>นักเรียนมีกระทำการใดๆที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบแก่ผู้อื่นหรือพุดจาให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน</u></p> <p>19. มีการว่าร้ายกันหรือ มีการพุดจาใส่ร้ายผู้อื่น</p> <p>20. มีการพุดคำไม่สุภาพ</p>				
<p><u>นักเรียนมีการระดมความคิดในการแก้ปัญหาในการทำงาน</u></p> <p>21. มีการระดมความคิดในการแก้ปัญหาในการทำงาน</p> <p>22. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันระดมความคิด</p> <p>23. สมาชิกทุกคนให้ความร่วมมือ</p>				

รายการพฤติกรรมที่สังเกต	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
<u>นักเรียน ไม่แบ่งแยกพวกเขาหรือพวกเรา</u> 24. ไม่แบ่งแยกพวกเขาหรือพวกเรา 25. ไม่กล่าวร้ายกลุ่มอื่น				
<u>นักเรียนมีการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ</u> 26. มีการยอมรับความคิดเห็นจากผู้อื่น 27. เกิดความขัดแย้งทางความคิดภายในกลุ่ม 28. ไม่ยอมรับความคิดเห็นจากสมาชิกในกลุ่ม				

ลงชื่อ ผู้สังเกต
 (.....)

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1

แบบสัมภาษณ์ครู

เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี
ของนักเรียนโรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
2. วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ ช่วงเวลาที่สัมภาษณ์
3. สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์

1. ปัจจุบันโรงเรียนเลิงนกทาได้มีการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

2. การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนโรงเรียนเลิงนกทา ท่านคิดว่ามีปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

3. ครูผู้สอนควรได้รับการพัฒนาการสอนด้านความสามัคคีของนักเรียน โดยวิธีใด

.....

.....

.....

4. วิธีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีท่านได้ปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

5. สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านความสามัคคีน่าจะมีสาเหตุมาจากอะไร

.....

.....

.....

6. กิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียน โรงเรียนเลิงนทหา
ควรมีกิจกรรมใดบ้าง

.....

.....

.....

7. พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านความสามัคคีของนักเรียน โรงเรียนเลิงนทหาก่อนการจัด
กิจกรรมมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

8. หลังจากจัดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี
ของนักเรียน โรงเรียนเลิงนทหา นักเรียนเห็นคุณค่าของความสามัคคีเพิ่มขึ้นหรือไม่

.....

.....

.....

9. หลังจากจัดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสามัคคี
ของนักเรียน โรงเรียนเลิงนทหา นักเรียนเกิดความตระหนักในความสำคัญของความสามัคคีเพิ่มขึ้น
หรือไม่

.....

.....

.....

10. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี
ของนักเรียน โรงเรียนเลิงนทหา

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้สัมภาษณ์
(.....)

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 2

แบบสัมภาษณ์นักเรียน

เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี
ของนักเรียนโรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
2. วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ ช่วงเวลาที่สัมภาษณ์
3. สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์

1. นักเรียนคิดว่าการจัดกิจกรรมที่กำหนดให้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. นักเรียนมีความรู้สึกรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีในครั้งนี้

.....

.....

.....

3. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำกิจกรรมในครั้งนี้มีอะไรบ้างและส่งผลดีอย่างไร

.....

.....

.....

4. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้คืออะไร

.....

.....

.....

5. นักเรียนมีแนวทางในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

6. นักเรียนมีความพึงพอใจในการดำเนินกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสามัคคีมากน้อยเพียงใด จงอธิบาย

.....

.....

.....

7. นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความสามัคคีอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

8. นักเรียนคิดว่าพฤติกรรม ก่อน - และหลังดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี

.....

.....

.....

9. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้สัมภาษณ์
(.....)

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 3

แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคี
ของนักเรียนโรงเรียนเลิงนงทา อำเภอเลิงนงทา จังหวัดยโสธร

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
2. วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ ช่วงเวลาที่สัมภาษณ์
3. สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์

1. นักเรียนในปกครองของท่านมีพฤติกรรมเกี่ยวกับความสามัคคี มีการยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นหรือไม่และมีพฤติกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

2. นักเรียนในปกครองของท่านมีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดหรือไม่

.....

.....

.....

3. นักเรียนในปกครองของท่านมีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมงานกลุ่มที่ทำร่วมกับเพื่อนหรือไม่

.....

.....

.....

4. นักเรียนที่อยู่ในการดูแลปกครองของท่านเคยเข้ารับการอบรมหรือร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความสามัคคีหรือไม่ และหลังจากอบรมแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

5. นักเรียนในปกครองของท่านมีความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือทำงานกลุ่มหรือไม่

.....

.....

.....

6. นักเรียนที่อยู่ในการดูแลปกครองของท่านมีปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรมในด้านใดและท่านได้แก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้สัมภาษณ์
(.....)

ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นายสุปรีชา นาชัยฤทธิ์
วันเกิด วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 185 หมู่ 4 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง
จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน ครู อื่นดับ คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนเลิงนกทา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร 35120
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2540 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ. 2544 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกฟิสิกส์
สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2554 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม